

gesloten, dat weliswaar nog steeds niet is gepubliceerd, doch waaromtrent, dank zij in de eerste plaats de persmededeelingen van den heer Colijn, toch een en ander hier te lande is bekend geworden.

Het feit, dat wij, wat de voedselvoorziening betreft, met de geallieerden op voet van gelijkheid worden behandeld, moge hoopgevend zijn, wat verder zoowel omtrent het standpunt in het grondstoffenvraagstuk als omtrent de gansche organisatie met haar reeks van Executives is bekend geworden, stemt vooralsnog niet tot optimisme. Ook de belangrijke vraag, of met het sluiten van den vrede aan deze beperkingen een einde zal komen, is tot dusver niet positief beantwoord. Op het oogenblik is in het tekort aan scheepsruimte ongetwijfeld een krachtig argument gelegen, waarop de Ententeregeringen zich kunnen beroepen. Zal evenwel, wanneer het oorlogsvervoer geëindigd is en de rantsoenering van de beschikbare scheepsruimte niet meer volstrekt noodzakelijk is, het dwangstelsel althans voor de in de wereld in voldoende hoeveelheid aanwezige grondstoffen — en dit is gelukkig met de meeste en belangrijkste het geval — ophouden? Men zal dit moeten gelooven. Niet aan te nemen is het toch, dat een stelsel, dermate met het vrije verkeer in strijd, zonder volstrekte economische noodzaak zou worden gehandhaafd.

Het groote en voorshands blijvende economische gevolg van den oorlog ligt dan ook niet op dit gebied, maar veeleer in de belangrijke krachtsverschuivingen, welke zich ten gevolge van den oorlog zullen voordoen en ten deele reeds hebben voorgedaan. In hoofdzaak geldt dit tweërlei: op het vasteland van Europa een vermoedelijk onder sterken economischen druk gebracht, zoo niet staatkundig verdeeld, middengebied, waartegenover een nieuw Frankrijk, dat, wederom Rijnstaat, zijn economische macht zoo krachtig mogelijk zal willen laten gelden, en naast en boven dit alles een zeer sterke verschuiving van het economisch evenwicht ten nadeele van gansch Europa en ten voordeele van de Vereenigde Staten.

Beide verschijnselen zijn ook voor ons land van zeer groot gewicht. Gelegen aan de monding van de voornaamste verbindingswegen met het Midden-Europeesch gebied, kon het niet anders, of de snelle ontwikkeling van dit gebied in de laatste 40 jaren moest in het scheepvaartverkeer in onze havens en in het transitoverkeer door ons land in sterke mate tot uitdrukking komen. Ongetwijfeld zal ook in de toekomst de Rijn zijn beteekenis als voornaamste Europeesche verkeersweg behouden en zelfs zal vermoedelijk het waterverkeer, welks hulpmiddelen minder geleden hebben, voorshands een relatief groote rol spelen. Juist is voorts ook, dat slechts een arbeidend Duitschland de zware lasten zal kunnen opbrengen, die van het land zullen worden gevorderd. Dit alles zal evenwel niet kunnen wegnemen, dat de druk, die door en tengevolge van den oorlog op het economisch vermogen van het land is en zal worden gelegd, zich direct en indirect ook hier te lande in sterke mate zal doen gevoelen.

Intusschen, reeds vóór den oorlog was het in toemende mate onjuist te meenen, dat handel en bedrijf hier te lande in hoofdzaak georiënteerd waren op het achterland. Integendeel, zoowel onze eigen handel als onze groeiende eigen industrie zochten hun expansie en exportmogelijkheden hoofdzakelijk in omgekeerde richting, overzee en in onze koloniën.

Meer nog dan voorheen zal ons land in de toekomst dezen weg moeten gaan. Verbroke relaties zullen moeten worden hersteld, nieuwe internationale banden zullen moeten worden geknoopt en met name zal getracht moeten worden met de groote overzeesche landen in nauwer aanraking te komen.

Deze taak zal niet gemakkelijk zijn. Ook hier geldt het „geen vrienden”. En hierbij vooral zal aan den dag treden, hoezeer in het algemeen de verhoudingen op de wereldmarkt gewijzigd zijn en wat het met name

beteekent, dat onder de mededingers van voorheen de Vereenigde Staten een zoo geheel andere plaats zijn gaan innemen. De gevolgen hiervan kunnen wij trouwens reeds thans in onzen kolonialen handel constateeren.

Onder deze omstandigheden kan niet genoeg nadruk gelegd worden op de noodzakelijkheid, dat thans zonder verder verzuim hier te lande al datgene in het werk wordt gesteld, wat direct en indirect den Nederlandschen koopman in zijn concurrentiestrijd en zijn zoeken naar nieuwe banen kan steunen.

Wat in de eerste plaats een modern geoutilleerd staatswezen in dezen vermag, is in deze kolommen meer dan eens besproken. Verschillende uitlatingen van den huidige Minister van Buitenlandsche Zaken gepaard aan de recente aanstelling van een tweetal handelsattaché's, wijzen thans in de goede richting en geven hoop, dat spoedig zal worden overgegaan tot uitbreiding en reorganisatie van den consulaire dienst, aan wien nog steeds, gelijk in vroeger jaren, de Belgische organisatie tot voorbeeld kan worden gesteld, en voorts het noodige zal worden gedaan om te geraken tot een deugdelijken dienst van economische voorlichting. De tot dusver uit de Tweede Kamer gehoorde stemmen doen vermoeden, dat het van die zijde niet aan de noodige medewerking zal ontbreken.

Intusschen behoort bij dit alles niet uit het oog te worden verloren, dat op het stuk der economische voorlichting de werkzaamheid van den staat steeds een beperkte zal moeten blijven. De staat, en in het bijzonder de kleine staat, kan in zijn openbare uitgingen, vooral wanneer zij het buitenland betreffen, niet dan uiterst voorzichtig zijn. De openbare voorlichting van overheidswege zal zich mitsdien, hetzij zij geschiedt bij wege van een periodiek verschijnend orgaan, hetzij bij afzonderlijke geschriften, steeds moeten bepalen tot het relateeren van speciale groepen van gegevens, waarbij, gelijk tot dusver, beschouwingen, oordeelvellingen en verwachtingen voor de toekomst vrijwel altijd achterwege zullen moeten blijven. Gevolg is, dat niet alleen den practischen koopman dikwijls juist datgene, wat dezen het meest belang inboezemt, onthouden wordt, doch bovendien meer algemeene vragen van economischen en economisch-politiek aard onaangeroerd moeten worden gelaten.

Naast de werkzaamheid van den staat blijft hier dus nog een zeer belangrijke taak van publicistische voorlichting te vervullen, waarvan het niet minder noodzakelijk is, dat zij op krachtige wijze en met voldoende breedten opzet wordt ter hand genomen.

Derde bij dit alles is de handelshoogeschool. Ook zij zal bij haar opleiding van een nieuw geslacht van kooplieden aan den internationalen kant dier opleiding nauwelijks genoeg aandacht kunnen wijden.

Opgevat op de juiste breedte, zal dit alles tevens een ruimer en niet minder wezenlijk belang kunnen dienen.

Van de volkeren van West-Europa is er wellicht geen, dat dermate buiten het groote internationale gebeuren van de laatste decennia heeft gestaan als het Nederlandsche. De oorlog is in dit opzicht voor velen een openbaring geweest, niet alleen van het tekort aan eigen inzicht, maar evenzeer van het feit, dat bij al dit ongewetene ons eigen land op de meest directe wijze betrokken was.

Dat onze internationale positie ook thans allerminst is wat zij behoorde te zijn, dat zij zelfs op bedrevenswaardige wijs bij die van verschillende andere neutrale staten achterstaat, is uit gebeurtenissen van den allerlaatsten tijd weder eens aan velen duidelijk geworden. De oorzaak pleegt men in de eerste plaats te zoeken bij het hier te lande gevolgd buitenslandsch beleid. Dit beleid is in de afgelopen jaren stellig niet altijd even gelukkig geweest. Ook wie de buitengewone moeilijkheden, waarvoor dit beleid zich alleen reeds door de geographische positie van ons

land zag en ziet gesteld, ten volle laat gelden, zal dit erkennen. Toch zou het zeer onjuist zijn, in de gevolge politiek de uitsluitende oorzaak van een en ander te zien. Wat ons in het buitenland minstens evenzeer verweten wordt en wat tegelijk onze politiek zoo kwetsbaar heeft gemaakt en maakt, is de gansche atmosfeer, waarin wij gedurende deze jaren hebben geleefd, de geestelijke houding, door ons tegenover het wereldconflict als zóódanig aangenomen.

Ook al moge het beeld, dat men zich in dit opzicht in den vreemde aangaande ons land heeft gevormd, dikwijls in ernstige mate onjuist zijn geweest, dat voor het verwijt zekere grond bestaat, dat inderdaad, los van alle eenzijdige vooringenomenheid, het inzicht hier te lande in de draagwijdte en den geestelijken achtergrond der gebeurtenissen dikwijls onvoldoende is geweest, het licht en het donker, dat uiteraard ook hier is doorengemengd, niet steeds op juiste wijze is gescheiden, kan bezwaarlijk worden ontkend.

De ernstige moeilijkheden, waarvoor de overmachtige belligerenten ons in de afgelopen jaren telkens en telkens met een beroep op de noodzaak van den oorlog hebben gesteld, mogen bij dit alles stellig tot zekere hoogte als verontschuldiging gelden. Met dat al, de verklaring ligt in andere richting. In de eerste plaats vloeit het aan den dag getreden tekort aan begrip voort uit een algemeen tekort aan kennis, wezenlijke, onbevooroordeelde kennis van het vreemde volk, kennis vooral ook van aard en inhoud der groote internationale problemen.

Het vraagstuk, dat wij hiermede aanrakèn, is te breed en te belangrijk, dan dat wij het hier incidenteel met een paar woorden zouden kunnen afdoen. Bovendien, niet in de eerste plaats in de kringen van handel en bedrijf wordt dit tekort aangetroffen. doch daarbuiten.

Wie naar de oorzaak wil zoeken zal ongetwijfeld, behalve in de barrière, gelegen in het verschil van taal, ook in de gedurende welhaast twee eeuwen en meer consequent door ons land volgehouden politiek van internationale afzijdigheid tot zekere hoogte een verklaring kunnen vinden. Ook echter de organisatie van ons hoger onderwijs heeft er toe medegewerkt. Hoe eenzijdig nationaal georiënteerd is niet de opzet onze juridische faculteit, terwel toch deze faculteit voor een groot deel tevens de functie te vervullen heeft van de algemeene academische vorming uit vroeger dagen. Een bezoek aan vreemde landen gold in den tijd van Johan de Witt ook voor den jurist als een normale afsluiting zijner universitaire opleiding. Hoe is dit thans!

Intusschen, dit alles is hier niet aan de orde. Hoofdzak is, dat het tekort bestaat en dat onder de middelen tot verbetering ook een doeltreffende economische voorlichting nopens het buitenland, mits opgezet op den breeden grondslag hierboven geschetst, een belangrijke rol kan vervullen. In de hoofdzak kan zij uiteraard nimmer voorzien. Direct en indirect kan haar nut echter zeer groot zijn.

B.

DE HEERSCHENDE STEENKOLENNOOD EN DE NAASTE VOORUITZICHTEN.

Nog nimmer sedert Augustus 1914 was de steenkolennoed in ons land zoo nijpend als op dit oogenblik. Terwijl aller verwachtingen moeten berusten op een vlotte vrachtvaart, die grondstoffen zal aanvoeren om ons economisch leven weer op te richten, kan een belangrijke hoeveelheid scheepsruimte onze havens niet verlaten uit gebrek aan bunkercolen. Nauwelijks hebben de dagbladen bericht, dat de vaart uit Vlissingen en Harlingen op Engeland weer hervat kan worden, of zij moeten daarop laten volgen, dat er voor den postdienst geen colen zijn en dat de Harlinger haven niet op diepgang gebaggerd kan worden om dezelfde reden. De vraag ligt voor de hand of er dan voor de scheepvaart, die ons land uit zijn isolatie moet losmaken aler er van een herleving der bedrijvigheid sprake

kan zijn, niet colen bijeengebracht kunnen worden door ander verbruik in te krimpen. Wat het zwaarste is, moet het zwaarste wegen. Niemand zal de scheepvaart een bevoorrecht kolenvetruikster noemen, indien haar op dit oogenblik, nu zij ons land van alles heeft te voorzien, een voorrang gegeven wordt. Vóórdat verschillende industrieën haar vleugels weer kunnen uitslaan en daartoe met steenkolen voorzien moeten worden, zullen allereerst tal van grondstoffen — en vooraan granen voor ons brood — in onze havens moeten binnenkomen. Ziet het er dan met onze kolenvoorraden zóó slecht uit, dat wij ons zelfs geen offers voor het heropenen onzer scheepvaart kunnen getroosten? Inderdaad nadert de kolenpositie dezen noodstand. Er kan slechts met de grootste moeite een kleine hoeveelheid voor bunkerdoeleinden bijeengebracht worden, en wel door de uiterste bekrimping van andere behoeften. Daarbij moet bedacht worden, dat de zeevaart niet met turf, bruinkolen of magere steenkolen gediend is en vooral in een tijd van stormachtig weer brandstoffen noodig heeft, waarmee de vuren behoorlijk onderhouden kunnen worden.

Enkele cijfers maken het hiervoor omschreven direct duidelijk. De productie van Zuid-Limburg kan in de maanden December en Januari nauwelijks blijven op 270.000 ton per maand, wegens den plotseligen teruggang, dien het vertrek der geïnterneerde Belgische kolenhouders moest veroorzaken. Slechts met de uiterste inspanning zal het mogelijk zijn voorgaand cijfer der zomerproductie te behouden. Een teruggang staat echter te vreezen. Op andere bronnen valt niet te rekenen. Ondanks den besten wil zal van uit Duitschland in December en Januari geen kolenaanvoer van eenige beteekenis kunnen plaats vinden. De berichten uit het Roergebied over stakingen en productie-teruggang; de overal in Duitschland heerschende kolennood, alsmede de transportmoeilijkheden zijn daarvoor voldoende aanwijzingen. De verkiezingen, die Duitschland in Januari gaat houden, kunnen daarin, dat is ten bate onzer verwachtingen van kolenaanvoer, zeker geen verbetering brengen.

Engeland en België zijn aan onze dringende verzoeken om kolenvoer al niet beter tegemoet gekomen. Voor België is dat ook vrij duidelijk. Het geheele mijnwezen is daar uiteraard nog niet geregeld; de binnenlandsche kolenvoer is er groot, en het transportwezen moet nog vernieuwd worden. Engeland, dat ons midden November 60.000 ton heeft toegezegd, kon tot heden slechts een gering deel er van leveren.

Weliswaar zijn de Vereenigde Staten bereid een aanzienlijk quantum steenkolen te verstrekken, doch zóówel voor dezen aanvoer als voor dien uit Engeland gelden nog de belemmeringen, die de zeevaart in 't algemeen ondervindt. De regelingen van controle, die de geassocieerde regeeringen wenschen te handhaven óf naar een herzien stelsel in te voeren, alsmede de overvulling van havens en de grondige omkeer van militaire transporten, verhinderen een vlotte verlanding, tenminste in den eerstkomenden tijd. Daarbij komt, dat December en Januari voor den Engelschen kolenvoer steeds ongunstige maanden zijn. Zelfs wanneer een vijftal in Noord-Amerika reeds aanwezige schepen en nog enkele, die van hieruit uitgezonden worden om colen in plaats van graan te halen, vlug bediend worden en een gunstige vaart hebben, is de aanwinst voor ons land slechts een 25.000 ton tegen 't eind van Januari. Tegenover dit alles staat een veel grooter minimumverbruik. Ten einde in de huisbrandbehoefte te voorzien en aan de bevolking de eenheden brandstof te verschaffen, waarop voor de maand Januari — de vorstmaand bij uitnemendheid — gerekend is, moeten 185.000 ton beschikbaar zijn. De spoorwegen vergen voor het thans bestaande beperkte vervoer 60.000 ton; de gasfabrieken 90.000 ton, de elektrische centralen 35.000 ton. Het is onnoodig hierbij te vermelden, hoeveel er eigenlijk moest zijn voor groot- en kleinindustrie, visscherij, zeevaart en

binnenvaart. Er is een belangrijk tekort van minstens 120.000 ton, waarbij bruinkool en turf al reeds berekend zijn, zoodat het duidelijk is, dat over de drie genoemde cijfers de verst mogelijke inkrimping vereischte is, ten einde aan de dringendste der andere behoeften tegemoet te komen. Stellig zullen alle fabrieken, die niet voor urgente belangen te zorgen hebben, geen steenkolen kunnen krijgen.

Op voorraden valt ook al heel weinig te rekenen. Reeds in October, maar vooral in November zijn die ernstig aangesproken. In het allergunstigste geval, en wel bij de bedrijven, wier stilstand een ramp zou zijn, is de reservevoorraad slechts voor enkele weken voldoende.

De toestand is belangrijk veel ongunstiger dan toen in Maart 1918 de economische overeenkomst met Duitschland afliep en de kolenaanvoeren uit het buitenland van af dien datum stop stonden.

Juist omdat ons land zich tot in Juli door de moeilijkheden heeft heengeslagen, is het goed het verschil van toen en nu in 't kort uiteen te zetten. Het zachte voorjaar van 1918 maakte het mogelijk voor den huisbrand weinig kolen af te geven en die voor andere doeleinden te bestemmen. Het noodzakelijke gevolg daarvan moest zijn, dat in de laatste maanden van 't jaar de huisbrandaanspraken zeer groot zouden worden, maar deze noodmaatregel redde toen de positie. Echter, ten nadeele van den stand van zaken op dit oogenblik. Van af October 1917 tot Maart 1918 waren zoowel de Duitse aanvoer als de Limburgsche productie bevestigend geweest, zoodat als gevolg van een verminderd verbruik in een zachten winter de voorraden iets waren toegenomen. Scheepvaart en vischerij maakten geen groote aanspraken, en ook de industrie liep terug in 't kolenverbruik.

Wat er echter aan verspreide voorraden opgezameld was, ging in de maanden Maart, April, Mei, Juni en Juli zoo goed als geheel verloren, terwijl ook in die maanden elke voorzorg voor de huisbrandvoorziening van de winterperiode aldoor uitgesteld moest worden.

Weliswaar werd in Juli de Duitse aanvoer hervat, maar van een herstel der kolenpositie kon geen sprake zijn, te meer toen al spoedig bleek, dat de afleveringen snel gingen dalen om reeds in begin November stop te gaan staan. Het geheele najaar was er dan ook met name voor de industrie een chronisch tekort, dat verergerd werd, doordat de bruinkoolproductie in 't voorjaar haar geforceerd hoogtepunt had bereikt en daarna vrij belangrijk terug bleef.

De grootere vraag naar steenkolen, die een gevolg behoorde te zijn van den wapenstilstand en van den wensch om zoo snel mogelijk het bedrijfsleven op elk gebied te hervatten, kon derhalve niet beantwoord worden. Integendeel liep de beschikbare hoeveelheid voor de minimum eischen angstwekkend terug: De kolennood werd daarom met name voor de maand Januari onvermijdelijk. Ongetwijfeld mag er echter voor Februari en volgende maanden geen verdere verslechtering, maar eene verbetering verwacht worden. De krachtige pogingen, die met recht te vergen zijn, zoowel om de Limburgsche productie op te zetten, alsook om uit de drie nabuurlanden en uit Amerika aanvoeren te verkrijgen, zullen toch eenig succes hebben. Tegen Maart zal ook de huisbrandvoorziening niet meer zoo'n groote inspanning vragen. Toch is eene waarschuwing op haar plaats om de verwachtingen niet al te hoog te spannen. En het zal zeker langen tijd duren, alee de kolenvoorziening weer zoo ruim kan zijn als dit vóór den oorlog het geval was. Daarbij is dan nog geheel afgezien van de prijzen, die betaald zullen moeten worden. Er zijn tal van redenen om dit begrijpelijk te maken. De voornaamste leverancier van onze kolen was de Westfaalsche mijnindustrie en de ligging van Nederland maakte, dat ons land een natuurlijk afzetgebied vormde voor een groot deel van hare overproductie.

Ofschoon onder normale verhoudingen er ongetwijfeld met groote kracht naar gestreefd zou worden om dit te herstellen, zijn er tal van belemmeringen te overwinnen. Dat dit moeilijker zal gaan onder abnormale verhoudingen, is 'duidelijk. Het is te verwachten, dat vele mijnen in de eerste jaren den terugslag zullen ondervinden van een geforceerde productie gedurende de oorlogsjaren, waardoor veel noodzakelijke arbeid voor ontsluiting en voorbereiding der kolenlagen achterwege bleef. Bovendien is de productiviteit der arbeiders door allerlei hier niet nader te onderzoeken omstandigheden zeer belangrijk achteruitgegaan. Eene uitbreiding van het aantal arbeiders, die met het oog op eene te verwachten werkloosheid in Duitschland voor de hand ligt, stuit allereerst op 't bezwaar, dat het onervaren arbeiders zijn en verder op gebrek aan woongelegenheid, waar toch gedurende vier jaren bijna alle woningaanbouw stil stond. Tegenover deze voor ons ongunstige omstandigheden staat echter, dat het te verwachten gebrek aan spoorwegwagens aan het watervervoer een grooten voorsprong zal geven. Daarvan zou stellig Nederland met eene groote Rijnvloot kunnen profiteren, om een uitvoer te verkrijgen zelfs dan wanneer relatief in de Duitse kolenbehoefte niet geheel was voorzien. Het is toch aan te nemen, dat de Duitse mijnen tot instandhouding van een geregeld bedrijf op dit watervervoer naar Nederland zullen aandringen, indien haar voor binnenlandsche aflevering de transportmiddelen toch ontbreken.

Alles hangt er echter van af of dit aan de Duitse mijnen zal worden toegestaan en of er geen aandrang of dwang zal worden toegepast om aan de productie eene andere bestemming te geven. Ongetwijfeld zullen toch andere landen, waarvan de kolenbehoefte in de eerstkomende jaren moeilijk gedekt kan worden, met name de Scandinavische landen, Zwitserland België en Noord-Frankrijk, beproeven zich van Duitse leveringen te verzekeren. Hierbij is het van 't grootste belang hoe het zal gaan met de kolenproductie in Silezië, Polen en Bohemen, met name of die niet zeer belemmerd zal worden door ongeregelde politieke toestanden. In 't laatste geval zal toch eene groote vraag ontstaan naar afzet uit het Roergebied naar het oosten. Ook het groote probleem van de socialiseering van het mijnbedrijf, waarover zooveel voorstanders zich doen kennen, kan natuurlijk een overwegenden invloed hebben, zoowel op de productie als, ook op den afzet der Duitse steenkolen.

In Engeland zal om gelijksoortige redenen als in Duitschland de productie achterblijven bij die van vóór den oorlog, terwijl door de uitgeputte voorraden op de groote kolenstations der wereldzeevaart de vraag in den eersten tijd enorm sterk zal zijn. Ook hier vormt Nederland een van nature gunstig gelegen afzetgebied, waarvan geprofiteerd zou kunnen worden door Nederlandsche schepen, zoolang door ruimtegebrek de verscheping naar andere landen niet zóó vlot kan gaan als de geregelde productie en verzending der mijnen dit wenschelijk maken. Dit geldt echter slechts onder de voorwaarde, dat de vrije beweging van den kolenhandel niet belemmerd wordt door dwingende maatregelen der regeering.

Welke verwachtingen daaromtrent gekoesterd worden, beïnvloedt dus een meer of minder optimistischen kijk op de leveringen, die ons land zullen kunnen bereiken.

Dat in den eersten tijd uit België ons land van kolen in eene belangrijke hoeveelheid voorzien zou worden, is moeilijk aan te nemen. Ook ten opzichte van de Belgische mijncentra ligt ons land wel niet ongunstig, maar de binnenlandsche behoeften en die van Noord-Frankrijk zullen zóó groot zijn, dat een afzet daarheen wel zal voorgaan of worden bewerkt.

Alleen op Amerikaanse kolen kan met grootere stelligheid gerekend worden; doch het transport eischt een buitenmatig groote hoeveelheid scheepsruimte.

De groote veranderingen, die de oorlog bracht in de economische verhoudingen en in de economische politiek, maar tevens ook in de productie en in het transportwezen, zullen ongetwijfeld belemmeren, dat langs natuurlijke weg de aanvoer van kolen naar Nederland de oude banen hervindt.

Daaruit volgt, dat ons land om de steenkolen te verkrijgen, die het in den allereersten tijd voor economisch herstel en voor eene verder gaande ontplooiing noodig heeft, geen afwachtende houding kan aannemen. Er zal moeite — en misschien niet geringe moeite — gedaan moeten worden, om den aanvoer naar ons land te trekken.

Pogingen in die richting, vooral in het jaar 1919, zullen moeten uitgaan van het allernauwste verband, dat er zal bestaan tusschen de kolenaanvoeren en de transportmiddelen en vooral de schepen. Van eene goede en economische aanwending der scheepsruimte zal het voor alles afhangen hoe snel wij er in slagen om door stijging der kolenvoorraden ook onzen handel en onze industrie in gang te brengen. Tevens ook onzen landbouw en onze veeteelt, die ruime hoeveelheden meststoffen en veevoeder behoeven. Dat de vooruitzichten voor 1919 niet zóó zijn, dat wij onze bruinkolen- en turfproductie kunnen gaan verwaarloozen en aan haar lot overlaten, is direct duidelijk. In plaats daarvan kan er geen energie genoeg besteed worden om van deze nuttige aanvullende brandstoffen de grootst mogelijke hoeveelheden voort te brengen. Niet alleen zullen wij die stellig kunnen en moeten gebruiken, maar bovendien zal het van de hoeveelheden afhangen, hoe vrij wij ons zullen kunnen bewegen bij de onvermijdelijke onderhandelingen om een kolennood, zooals wij thans beleven, voorgoed onmogelijk te maken.

Konden wij ook onze steenkolenproductie belangrijk vergrooten, het zou nog beter zijn, doch ondanks de groote hoeveelheden, die door de Rijksopsporing van Delfstoffen zijn aangetoond, kunnen die ons thans niet het minste helpen. Mijnaanleg is te tijdroevend. Wat volstrekt niet zeggen wil, dat daarom die mijn-aanleg uitgesteld kan worden. Een toekomstige economische politiek is niet minder noodig, omdat de naaste toekomst zóó sterke aandacht verdient.

In die naaste toekomst kan echter helaas ons kolengebied nog geen rol spelen. Andere middelen moeten daarbij dienst doen, vóór alles onze transportmiddelen.

23 December 1918.

I. P. DE VOOYS.

DE PLANNEN VAN DEN MINISTER VAN FINANCIËN.

Prof. Mr. Dr. Ant. van Gijn schrijft:

Do minister van financiën heeft op 11 December j.l. bij de beantwoording van de algemeene beschouwingen omtrent de staatsbegroting nader zijne plannen uiteengezet¹⁾ in een rede, die veel stof tot op- en ook aanmerkingen geeft.

Do minister begon zijn rede met een beschouwing over de taak van den minister van financiën, die verre van geruststellend is voor wie eenigszins bekend is met de verhoudingen in ons staatsbestuur. Wanneer het gaat om de vaststelling, welke uitgaven gedaan moeten en kunnen worden, dus feitelijk om het totaal bedrag der uitgaven, zoo zeide de minister ongeveer, dan leg ik mij neer bij de beslissingen van de meerderheid van den ministerraad; ik heb dan maar alleen te zorgen, dat het geld er komt. De verantwoordelijkheid voor de uitgavenzijde van onze begroting ligt dus, zolang deze minister aan den Kneuterdijk zit, bij den ministerraad. „De meerderheid heeft het zoo gewild,” zal 's ministers antwoord zijn, als de uitgaven te hoog oploopen. Van den man, die het geheel overzien kan, wordt de verantwoordelijkheid — naar het mij voorkomt in strijd met ons positieve staatsrecht — overgedragen op een college, samengesteld uit personen, wier succes als minister voor een groot deel afhangt

van de mate, waarin zij voorstellen geld uit te geven. Het ware zeker te wenschen geweest, dat van uit de Tweede Kamer den minister er met klem op ware gezezen, dat een ministerraad iets anders is dan een college van Burgemeester en Wethouders en dat hij van zijn verantwoordelijkheid niet af is door te verwijzen naar een votum van de meerderheid van dat college. Maar het was reeds dadelijk niet waarschijnlijk, dat een zoodanige opmerking zoude worden gemaakt en ze kwam dan ook niet of uiterst zwak. De Kamer is veel te lekker met een minister van financiën, op wiens bedenkingen zich geen van de collega's kan beroepen, als zij tegenover de, altijd slechts uitgaven vragende, kamerleden de onmogelijkheid van de vervulling van zekere wenschen zouden willen bevoegen. Als er maar zes van de elf vingers van het ministerieel college op den toets van het National Cashregister drukken (meestal zullen er wel tien bereid zijn) dan kan de uitgaaf doorgaan; de minister van financiën heeft de kruk van het toestel maar te draaien om te zien, hoeveel het totaal der uitgaven is en te zorgen, dat de lade genoeg gevuld is om er al het door de meerderheid gevoteerde uit te halen. Dra zal er wellicht een stap verder worden gedaan in de richting van „minister” naar „wethouder” van financiën en zal een votum van de Kamer, dat zekere uitgave wenschelijk is, een votum, dat, als er geen anti-these-politiek bij betrokken is, altijd gemakkelijk te krijgen is, beschouwd worden als dekkende alle verantwoordelijkheid van de Regeering in het algemeen en van den minister van financiën in het bijzonder. Dat ons gemeentebestuur en ons landsbestuur geheel anders zijn ingericht, schijnt den oud-wethouder (en zijn collega's?) te ontgaan en eveneens, dat, wat in kleineren, gemakkelijker te overzien kring in den regel niet bedenkelijk is, voor den grooteren kring gevaarlijk is.

Het is hier niet de plaats diep op deze zaak in te gaan, ondergeteekende heeft over de volstrekte onbruikbaarheid zoowel van het parlement als van den ministerraad om de uitgaven binnen de grenzen van het redelijke te houden en over de noodzakelijkheid, dat althans één mensch in den lande zich als dam opwerpt tegen eindeloze opdrijving der uitgaven en als verdediger optreedt van de belastingschuldigen (de afwezigen en door niemand in het bijzonder vertegenwoordigden) tegenover de eischen en wenschen van allerlei belangengroepen, die door de stemmen behoevende en op publieke dankbaarheid beluste Kamerleden niet goed worden vertegenwoordigd, zijno meening gezegd in de „Economist” van November 1917 en veroorlooft zich hier daarnaar te verwijzen.

Intusschen gaat het uitgavenschip met een college als verantwoordelijk schipper in volle zee. De minister zelf voelt, dat hij honderden millioenen zal noodig hebben aan nieuwe belastingen, waar hij de Kamer zoo hier en daar cijfers hoorde noemen, voor welke de stem van zes zijner collega's, die er immers alleen plezier en geen last van hebben, gemakkelijk te vinden zal zijn en een perspectief van een paar honderd millioen aan nieuwe lasten, terwijl wij reeds zooveel meer te betalen kregen tengevolge van den oorlog, bederft zijn goede humeur niet.

Zulks is nu niet zoo heel verwonderlijk te achten, als men in de verdere rede van den minister leest, dat alle belastingen, directe zoowel als indirecte, afgewenteld worden op de consumenten en dat men maar te zorgen heeft, dat deze meer loon, meer tractement (en zeker ook meer ondernemerswinst en meer rente) krijgen om ook hen op hun beurt weer tot tevreden dragers van al die lasten te maken. Eerder is het te verwonderen, dat wie zulk een optimistisch economisch systeem heeft opgebouwd, toch nog een paar maal in zijn rede sprak van zaken, die voorloopig niet zouden kunnen. Waarom, als men aan zulk een eindeloze economische rotatie gelooft, die alle lasten van allen afwentelt, nog eenig veeleischend kamerlid toleurt te stellen?

¹⁾ Zie de Nos. 150, 151, 153 en 154.

De minister heeft een bepaalde voorkeur voor indirecte belastingen. Ze maken de waren duurder, zeker, maar dat doen de directe zijns inziens evengoed; de verkooper van aan accijns of invoerrecht onderworpen goederen zet de belasting ten volle op den prijs, maar de grootfabrikant doet hetzelfde met zijn directe belastingen; het eerste is alleen wat duidelijker dan het tweede; de waren worden door verhooging van de belastingen, in welken vorm ook, duurder, zoo zegt de minister; maar, geen nood, het loon der arbeiders moet zóó zijn, dat zij toch de waren kunnen kopen. „Eilieve,” zoo vraag ik, „maar draagt dan de grootfabrikant de hoogere loonen niet over op den warenprijs?” Zoo neen, dan had hij zich de moeite kunnen sparen om de directe belastingen er op te brengen, hij betaalt die dan toch in den vorm van niet afwentelbare loonen. Zoo ja, dan komt het hoogere loon zeker weer op den prijs en gaat het molentje maar altijd verder, totdat de minste boerenarbeider zijn loon met 5 cijfers schrijft?

Wat daarvan zij — twijfel moge het betoog doen rijzen, of het wel serieus is — de afwenteling der indirecte belastingen is volgens den minister, duidelijker en dus zal er dra niets meer op de ontbijttafel staan, dat niet den fiscusambtenaar voorbij ging; thee, koffie, cacao komen alle naast de immers niets te dure suiker aan de beurt. Ze zullen de prijzen niet verhoogen, die nieuwe lasten, neen, alleen maar de daling der prijzen na den oorlog geheel of gedeeltelijk tegenhouden. De arbeider is nu eenmaal gewoon aan koffie van 68 cts. het kilo; is het zoo erg, als hij, wat hij in den crisistijd betalen kon, moet blijven betalen?

Is de laatste vraag niet verbijsterend? Het schijnt den beheerder van onze financiën wel geheel te zijn ontgaan, dat wij in zeer bijzondere tijden hebben geleefd en nog leven, dat er tegen die hoge prijzen dan ook heel wat minder koffie verbruikt werd, dat, indien het verbruik zich niet tegenstaande zeer hoge prijzen (bij zeer vele artikelen gevolg van schaarschte en van de hooge loonen der arbeiders) nog eenigszins handhaafde, zulks een gevolg was van het feit, dat zeer velen gedurende deze oorlogsjaren wel tijdelijk boven hun inkomen durfden te leven (almede in de hoop, dat zulks maar zeer tijdelijk zoude zijn en niet zelden uit overweging, dat tijdelijk bezuinigen soms nadeliger is dan tijdelijk te veel verteren). Nagenoeg geheel Europa heeft vier jaar lang geleefd als een huisvader, wiens geheele gezin gevaarlijk ziek is en die nu maar tijdelijk niet let op het verband tusschen inkomsten en uitgaven; het heeft zich gepaaid, dat het zoo erg niet was de honderden millarden aan vernietigde goederen door papiertjes te vervangen, schuldverderingen, waarbij de schuldeischer wel, de eigenlijke schuldenaar niet bekend is en, nu de dag nadert van algemeen netjes drogen, nu zegt onze minister van financiën: kijk, men is aan de hooge prijzen gewend, we kunnen die gerust houden. Denkt de minister er niet aan, dat de meeste zaken schaarsch en duur zullen blijven en dat de 25 cents, die voor een kilo koffie meer zijn betaald tengevolge van den oorlog, weleens voor een groot deel naast zijn nieuwe 25 cents belasting konden blijven bestaan? Alle directe belastingen van de koffiëplanters en -handelaren komen volgens hem immers ook op den koffiëprijs! De minister voelt er in het algemeen niets voor, dat verhooging van de prijzen de vraag naar goederen en diensten noodzakelijk doet afnemen; „maak de advertenties gerust duurder, de handel wil toch adverteeren”, zoo roept hij uit en denkt er vermoedelijk bij en de handel zal de hoogere advertentiekosten wel op anderen afwentelen, die ook weer afwentelen, enzovoort, zoodat niemand die advertentiebelasting draagt.

Ik zal niet meer staaltjes van 's ministers luchthartigheid aanhalen al is het verleidelijk nog van de thee melding te maken, die best wat duurder kan worden, omdat enkele rijken thee kochten voor f 13 het pond en omdat men in theeschenkrijden de meest goeden zich zag diets maken, dat zij na de opheffing

van het theeschenkverbod inderdaad in hoofdzaak aftreksel dronken van blaadjes, onder een andere zon gekweekt. De thee behoort ongetwijfeld tot de artikelen, die het eerst in aanmerking komen voor een hooger invoerrecht, maar men verwachtte dan niet te veel van de opbrengst en geve er zich rekenschap van, dat er óók een *last* ligt in hetgeen een accijns *niet* opbrengt, omdat zij, die het artikel gaarne zouden gebruiken, van het gebruik moeten afzien, wijl het door de belasting te duur wordt.

Dat de luchthartige minister van financiën ook van millioenen droomt, te halen uit een niet protectionistisch tarief, behoeft wel nauwelijks te worden gezegd. Zij, die in vrijen handel het heil zien van de wereld en in het bijzonder van ons land, mogen het zich voor gezegd houden, dat deze minister in dit opzicht een groter gevaar is dan de ministers Harte en Kolkman te zamen. Elkeen, die de zaken goed inziet, zal zich verheugen als de minister weeldeartikelen of de grondstoffen daarvoor, die hier niet voortgebracht kunnen worden, zwaar belast, maar de vulling van de schatkist zal hierdoor slechts op den langen duur en langs een grooten omweg geschieden in zoover beperking van de weelde de opbrengst der andere belastingen zal doen stijgen. Is echter zulk een invoerrecht op weeldeartikelen een goede verteringsbelasting te noemen, slechts ongaarne zien de voorstanders van verteringsbelastingen den minister in hun gezelschap, indien hij invoerrechten of accijzen op artikelen als koffie en die vele andere, die alleen een groote meer-opbrengst van het tarief mogelijk maken, aanprijst als een middel om de verteringen te belasten; want ze zijn wel de allerslechtste verteringsbelasting, die zich denken laat, drukkende vooral op hen, wier verteringen toch al niet vèr boven het minimum gaan, op mindergoeden en op hen, die groote gezinnen hebben en wat de invoerrechten betreft, kosten die aan den ingezetene veel meer dan de schatkist gebaad wordt. Niemand zal zich de illusie kunnen maken, dat wij, zelfs als er een minister van financiën was, die zijn verantwoordelijkheid met betrekking tot de uitgaven bewust was, aan indirecte belastingen zouden kunnen ontkomen, die ook de minst democratische liever zoude zien wegblijven. Maar als het Kabinet er zijne goedkeuring aan hecht, dat ter zake van indirecte belastingen op artikelen van zeer algemeen gebruik, die bereids een zekere onmisbaarheid hebben gekregen, zoo luchthartig wordt *gehandeld* als er op 11 December is *gesproken*, dan zal het meer voor de geboorte van een nieuw revolutieplan doen, dan het heeft kunnen doen tot bestrijding van het vorige revolutiekindje, dat door zijn vader reeds voor zeven achtsten werd geworgd op het oogenblik, waarop het ter wereld kwam.

ANT. VAN GIJN.

DE VLEESCHVOORZIENING.

Een medewerker schrijft:

De distributie kent vele lijdensgeschiedenissen, maar de droevigste daarvan is toch wel die der rundvleeschdistributie.¹⁾ Het eigenaardige hierbij is steeds geweest, dat degenen, die deze distributie in al haar stadia hebben voorbereid, zich nooit eenige illusie gemaakt hebben, dat de zaak, zooals zij was opgezet, goed zou loopen; zij wisten te voren, dat er zich zooveel onverwachte moeilijkheden zouden voordoen, dat men er niet op rekenen mocht ze te boven te komen. Vandaar, dat de regeeringsadviseurs, die zagen aankomen, dat er op een bepaald moment schaarschte aan slachtrunderen zou ontstaan en er alsdan van overheidswege zou moeten ingegrepen worden, er indertijd haast tot beschamens toe op aangedrongen hebben deze distributie ter hand te vatten, zoolang er overvloed van slachtvee was. De periode van proefneming, welk systeem deugdelijk zijn zou, moest, meenden zij, niet verontrust worden, door

¹⁾ [Zie de bijdragen op pag. 639 en 654, jaarg. 1917. Red.]

naast de onoverzienbare distributie-moeilijkheden-op-zich-zelf nu óók nog te plaatsen de ramp van het tekort aan aanbod. Het bij uitstek geschikte moment, om met de rundvleesch-distributie aan te vangen, was naar hun oordeel dan ook het najaar 1917, toen het aanbod van varkens met groote sprongen terugliep, doch er een niet te stelpen aanbod van slachtrunderen was.

Op dat moment wilden evenwel de gemeentebesturen van een rundvleeschdistributie niets weten; de ontworpen regeling was, volgens hun meening alleen op touw gezet om de boeren voor verliezen te vrijwaren, en tegen dit vooroordeel liep alle geargumenteer zich te pletter. Pers noch Kamer bood aan de toenmalige Commissie van Bijstand, die voorspelde, dat als men niet aanstonds de zaak ter hand nam, zij *voor altijd* verloren zijn zou, eenigen steun, en onder deze omstandigheden heeft minister Posthuma niet den moed gehad tot distributie over te gaan en liet hij de zaak op haar beloop.

Van de sedert zoo juist gebleken voorspellingen der Commissie van Bijstand in het najaar 1917 kwam al dadelijk uit de voorzegging, dat met begin 1918 de rundvleeschovervloed een eind zou nemen en dat van dit tijdstip af een periode van onrustbarende prijsstijging zou aanbreken. Tegelijk kwam ook de tweede voorspelling uit, dat wanneer eenmaal de prijsstijging begonnen was, de boeren zich niet meer gemakkelijk voor een compromis zouden laten vinden: de Regeering had hen alle kwade kansen der prijsdaling laten loopen en het was dus niet meer dan billijk, dat nu de Regeering ook de kwade kansen van de prijsstijging droeg. Zoolang de markt flauw was, wenschten de boeren maximumprijzen en oordeelden de slaggers die onuitvoerbaar; later, toen de markt al maar steeg, bepleitten de slaggers maximumprijzen en wilden de boeren er niets meer van weten.

Onder den invloed van de publieke opinie ging in het voorjaar 1918 minister Posthuma tot vaststelling van maximumprijzen over, en van toen aan is de vleeschvoorziening één onafgebroken bittere lijdensgeschiedenis geweest voor bevolking en Regeering beide. De maximumvleeschprijzen waren niet te handhaven, omdat er geen overeenkomstige prijzen voor het levende dier bestonden; toen ook deze er eenmaal waren, konden de vleeschprijzen met recht niet gehandhaafd worden, wijl er daardoor geen aanbod van runderen meer kwam.

Aan alle kanten groeide de ontevredenheid; de boeren klaagden, dat de slaggers de tegen maximumprijzen ingekochte runderen ver boven de toegestane vleeschprijzen verkochten; de slaggers betoogden, dat zij wel koeien konden kopen, maar niet tegen den gestelden prijs; het publiek klaagde over te weinig en over onbetaalbaar vleesch; de statistici klaagden, dat de veestapel werd uitgemoord, omdat nu er geen slachtvee meer was, het verschalkfde of drachtige vleezige vee werd geslacht tot schade van de melk- en vetvoorziening.

Minister Posthuma, die het niets-doen had zien misloopen en ook de maximumprijzen had zien mislukken, nam toen de proef van het uitvaardigen van een slachtverbod, gepaard met een invorderen van vee op matige schaal. Alleen dan zouden de veehouders bereid zijn vee af te staan, mits de slaggers niet vrij waren in het bedingen van de vleeschprijzen, en daar de vaststelling van een veelvoudig maximumprijzen-systeem was mislukt, werd een éénprijzen-systeem geprobeerd: er kwam uniform vleesch in den vorm van de „eenheidsworst”. Tengevolge van allerlei tegenkanting, waaronder ook sabotage, heeft deze proef nooit een fair chance gehad; zij mislukte dan ook volkomen.

De eenheidsworstperiode werd gevolgd door een periode van het absoluut slachtverbod, tijdens welke de slaggers grondig het frauduleus slachten leerden, en die den overgang zou vormen tot het tijdperk van de

goedkoopere rundvleesch-distributie met het tweeprijzen-systeem. Die distributie zou echter veertig-miljoen gulden per jaar kosten en, aan een zoodanige uitgave wenschte de inmiddels demissionair geworden minister Posthuma zijn opvolger niet te binden; hij bereidde de regeling voor, doch voerde ze niet in. De opvolger bleef evenwel uit tot in den treure, en daar de boeren ten slotte van een massa vee af moesten en de invriesinrichtingen nog niet klaar waren, werd toen overgegaan tot een rantsoeneering van twee ons per week tegen vrije prijzen van het vleesch en levering van slachtvee tegen maximumprijs.

Minister Van IJsselsteyn, die, als gezegd, bij zijn optreden de regeling voor de goedkoopere rundvleesch-distributie gereed vond, schrikte voor het offer van veertig miljoen terug en liet de regeling onuitgevoerd. Voor goedkoop paardevleesch en schapevleesch was deze weewindman te vinden; niet echter voor goedkoop rundvleesch. Terwijl de regeling voor het goedkoopere vleesch werd voorbereid en die voor verkoop van rundvleesch tegen kostenden prijs werd omgewerkt, tierde ongestraft het frauduleuze slachten welig voort, zoodat, toen de regeling van distributie tegen kostprijs eindelijk gereed was, er geen voldoende aanbod van vee meer was om de bevolking aan het gewaarborgde rantsoen te helpen! De eisch van den Minister aan het Rijkskantoor, dat voor de levering der runderen te zorgen had, werd beantwoord met de opmerking, dat er zooveel frauduleus was geslacht en er percentsgewijs zooveel méér vee drachtig was dan in andere jaren, dat een levering van slachtvee op basis van twee ons vleesch per week niet meer mogelijk was; vandaar de raad om het ingevroren vleesch te gaan distribueeren.

Het invriezen van vleesch in het najaar 1918 was echter geschied, om een reserve te hebben in het voorjaar 1919, aangezien alsdan blijkens de ervaring in dit voorjaar in het geheel geen slachtvee beschikbaar zijn zou; in het afgelopen voorjaar toch was er van de zijde van den landbouw slechts één lange litanie aangeheven, dat door het slachten van vee voor het ééne ons vleesch voor de eenheidsworstfabricage een pond of een kilo vleesch voor de vleeschdistributie in het najaar verloren ging. Het opeten van de reserve zou dus leiden tot een absoluut vleeschlooze periode over een paar maanden, en het laat zich dan ook wel begrijpen, dat het advies maar niet voetstoots werd aangevaard.

Daarbij kwam, dat er, voor wie maar betalen wilde, wel vleesch te krijgen was en er met name op het platteland maar raak geslacht werd — frauduleus of als z.g. noodslachting, die met een werkelijke noodslachting niets te doen had. Voor de arme bevolking was het rundvleesch bovendien te duur, zoodat zich een georganiseerde handel in vleeschbons ontwikkeld heeft. En terwijl de kranten overstroomd werden met ingezonden stukken van klagers, en de distributiebedrijven wel dagwerk hadden met aan de gedupeerden mee te deelen, dat de minister geen runderen voor slachting zond, begingen tot overmaat van ramp in vak- en dagbladders landbouwkundigen de onvoorzichtigheid van te theoretiseeren over den *uitvoer* van vee, ten einde den veestapel in oorlogvoerende landen weer op peil te brengen! Indien één ding de stemming tot in den grond kon bederven, dan was het wel dit uitvoervraagstuk: voor the man in the street was het zoo duidelijk als iets, dat de boeren hun vee vasthiel den met het oog op lateren uitvoer.

Men kan het begrijpen, dat onder deze omstandigheden minister Van IJsselsteyn in arren moede de heele rundvleeschdistributie, die nauwelijks een maand werkte, maar weer overboord heeft gegooid. Frauduleus slachten overal; een welige handel in bons overal; klachten over geen vleesch overal; als gevolg van *dwang* tot veelevering slachten van drachtig vee; daarnaast verholen aandrang tot uitvoer van vee; ten overvloede ook nog algemeen gemis aan samenwerking

tusschen het Rijkskantoor voor Vee en het Rijkskantoor voor Vleesch — welnu, laat dan maar den heelen boel vrij, laat de wet van vraag en aanbod maar vrij uit gelden: de prijs van het vleesch zal ten slotte uitmaken, hoeveel vee er geslacht zal worden. Is er slachteeve, dan komt dit, in geval van ontbreken van een prijszetting, wel aan de markt; is het er niet, dan komt het natuurlijk niet en de boeren moeten er maar zelf voor zorgen, dat zij geen gebruiksvee aan den slager verkoopen. Het frauduleuze slachten is uit; — behalve voor zoover het slachten plaats vindt om vet te smokkelen — de handel in bons verdwijnt; het uitvoervraagstuk is van de baan: er resten alleen klachten, dat de prijs van het vleesch te hoog is, maar die klachten zijn er nu ook; trouwens de handel in bons bewijst, dat ook de huidige prijzen buiten bereik van een breede massa liggen.

Of de thans aanvaarde oplossing de beste is? Wanneer biedt een wanhoopsdaad ooit de beste oplossing? De minister zelf zal er wel het meest van allen van overtuigd zijn, dat zijn nieuwste beslissing een sprong in het duister is. En hoezeer dit laatste het geval is, blijkt wel zonneklaar uit de debatten op 21 dezer in de vergadering van het Kon. Ned. Landbouwcomité, waar de deskundigen bij uitnemendheid aan het woord waren: sommigen waren vurige voorstanders van het genomen besluit, anderen bestreden het heftig.

Het al of niet deugdelijke van den maatregel kan eerst dan blijken, wanneer hij twee à drie maanden gewerkt heeft. Ziet men op dat moment, dat er te veel is geslacht, zoo kan desnoods weer een absoluut slachverbod worden uitgevaardigd; indien inmiddels een veetelling op wettelijke basis heeft plaats gevonden en er een deugdelijke burgerlijke stand voor het vee is ingevoerd, heeft men de naleving van het slachverbod ook vrijwel in de hand. Dat in die paar maanden de veestapel wordt „uitgemoord”, is niet aan te nemen: de te wachten duurte van het vleesch, die een natuurlijke rem vormt tegen het gebruik, is een waarborg.

Het kwaad, dat in die paar maanden mocht verlicht zijn, schijnt dus niet onherstelbaar. De groote puzzle blijft alleen, hoe het in die paar maanden met de melkvoorziening gaan zal. Wordt er veel melkvee geslacht, dan is dat inderdaad in deze periode van melkschaarschte een groot kwaad: elke liter melk, thans geproduceerd, telt mee. Zóó bezien is het echter weer gelukkig, dat de melkprijzen dezen winter zeer hoog zijn: de boer heeft er belang bij om produceerend vee niet te snel op te ruimen. Voorts is momenteel op de markten het aanbod van melkvee gering, terwijl de vraag groot is; gaat ook de slager melkvee opkopen, dan loopen de prijzen nog meer op. Die stijging heeft met het oog op den veestapel weer de deugd, dat ook het vleesch nogmaals omhoog gaat, waardoor het verbruik daalt... en tegelijk het aanbod van melkvee weer krimpt.

Want in de psyche van den boer ligt deze onverklaarbaarheid, dat hij nooit driftiger is om te verkoopen dan bij een dalende markt en nooit vasthoudender is dan bij oplopende markt. Waaruit men ziet, dat ook een onverklaarbaarheid in de psyche hare voordeelen heeft.

UITGEVOERDE EN VOORGENOMEN VERBETERINGEN VAN ONZE SCHEEPVAARTWEGEN

a. Algemeene beschouwingen.

Zoowel in ons land als in het buitenland bestaan tegenwoordig tal van plannen voor het maken van nieuwe en het verbeteren van bestaande vaarwegen, waardoor de groote beteekenis van waterwegen voor het moderne economische leven der volkeren wel sterk tot uitdrukking komt en het is goed om ook in dit tijdschrift de aandacht der lezers te vragen voor hetgeen in ons land op dit gebied bestaat.

Tengevolge van de ligging en de configuratie des

lands zijn van ouds onze zee- en binnenvaart van groote beteekenis geweest niet slechts voor ons eigen land maar ook voor de omliggende rijken. Ongetwijfeld is er bij de krachtige ontwikkeling van het spoorwegwezen een periode geweest, waarin eene zekere inzinking in de belangstelling voor het verkeer te water viel waar te nemen, maar deze periode is voorbij en tegenwoordig gevoelt men meer dan ooit de beteekenis van het verkeer te water. De grondoorzaak hiervan is te zoeken in den vooruitgang der techniek, die ook in zoo menig ander opzicht wijziging der economische en sociale verhoudingen in het leven riep. Enerzijds zijn door voortgezette studie en toepassing van nieuwere werkwijzen bij de verbetering onzer rivieren en bij den aanleg en de verbetering der overige waterwegen resultaten verkregen, waaraan voorheen niet te denken viel, anderzijds is door de ontwikkeling der scheeps- en werktuigbouwkunde een groote ommekeer gekomen in de scheepstypen, waardoor economisch varende groote stoomschepen, krachtige sleepboten, licht geconstrueerde sleepschepen van groot laadvermogen en zeer eenvoudig te bedienen, betrekkelijk snel varende motorboten in gebruik zijn gekomen. Het bezit van goede vaarwegen en moderne schepen maakt een goedkoop vervoer te water mogelijk. Van groote algemeene beteekenis is hierbij nog de outillage der havens, waardoor vlug overladen van zee- in binnenvaartuigen en van schepen in spoorwagens mogelijk wordt en ook hier heeft de vooruitgang der techniek groote voordeelen gebracht, gelijk aanstonds ieder beseft, die den aanblik van een haven voor een kwarteeuw vergelijkt met het beeld van een modern ingericht havenbedrijf.

Voor de lezers van dit blad behoeft het voordeel van lage vrachten bij vervoer te water, in het bijzonder van massaproducten, niet uiteen gezet te worden; ook is de groote omvang, welke dat vervoer heeft, genoegzaam bekend. Voor den oorlog toch had slechts 17½ pCt. van den invoer en 13 pCt. van den uitvoer ten onzent over land plaats, terwijl het totale vervoer onzer spoorwegen ongeveer 20 millioen ton per jaar bedroeg en alleen langs den Boven-Rijn 28 millioen ton aan goederen per jaar werd vervoerd.

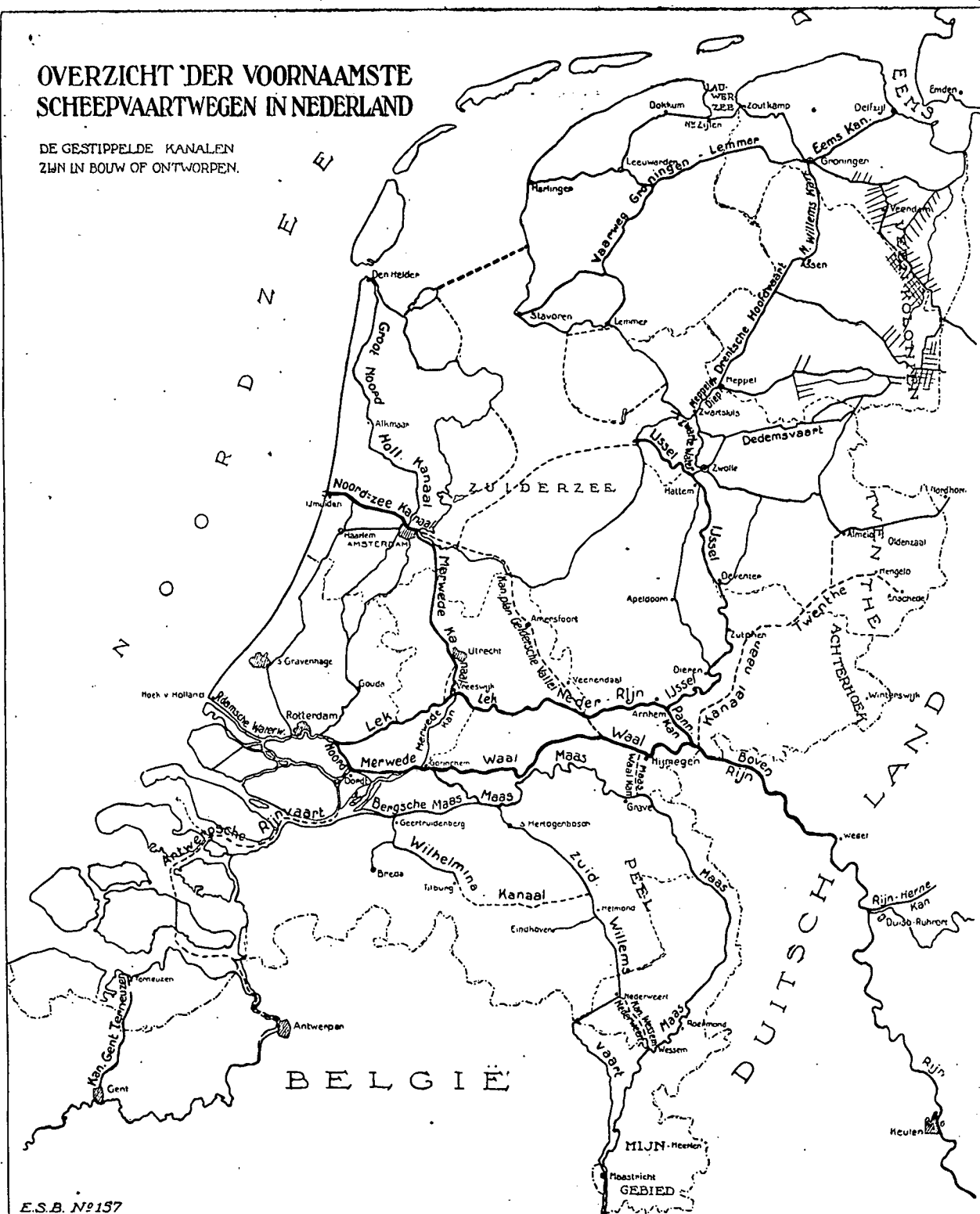
Niet slechts ten onzent, maar ook in het buitenland wordt tegenwoordig het groote voordeel van goede waterwegen steeds meer erkend. Het is genoegzaam bekend, hoe er zelfs tijdens den oorlog in Duitschland krachtig naar is gestreefd om alle vervoer, dat zich daar eenigszins toe leende, te water te doen plaats hebben en de nieuw aangelegde kanalen werden aanstonds na hun ingebruikstelling druk bevaren: Zoowel in het oosten als het westen van Pruisen zijn groote gedeelten van belangrijke kanaalprojecten uitgevoerd of in uitvoering; 16 Juni 1900 werd het Elbe-Trave-Kanaal geopend, de vaarweg van Berlijn naar Stettin wordt gemaakt; 11 Augustus 1899 was reeds het Dortmund-Eems-Kanaal geopend en 17 Juni 1914 werd de verbinding van dit kanaal met den Rijn langs het Rijn-Herne-Kanaal voor de scheepvaart opengesteld. Wel is het na twee vergeefsche pogingen niet gelukt het z.g. Mittland-Kanaal door den aanleg van het Rijn-Elbe-Kanaal tot stand te brengen, maar de verbinding van den Rijn met Hannover met verschillende zijkanalen is in uitvoering. Ook aan de Noord-Duitsche rivieren wordt de noodige aandacht geschonken door verbetering van Lippe, Weser, Elbe en Oder. De kanalen beoosten de Elbe werden ingericht voor schepen van 400 ton en die ten westen van die rivier minstens voor schepen van 600 ton. Ook eene groote kanaalverbinding in Midden-Europa, tusschen Rijn en Donau, voor schepen van 1000 ton vindt allerwegen in Duitschland groote belangstelling, terwijl het bevaarbaar maken van den Rijn tot in Zwitserland, tot het gebied der practische economische politiek gaat behooren.

Zelfs een bergland als Zwitserland blijft niet ten achter en heeft zijn commissie voor het vaststellen

OVERZICHT DER VOORNAAMSTE SCHEEPVAARTWEGEN IN NEDERLAND

DE GESTIPPTELDE KANALEN
ZIJN IN BOUW OF ONTWERPEN.

E.S.B. N°157

van de grondslagen voor een net van waterwegen voor schepen van 1000 ton.

Ook in Frankrijk was voor den oorlog het kanalen-vraagstuk aan de orde, waarbij vooral een strijd gevoerd werd omtrent het aan te bouwen type van schip, n.l. dat van 300 ton of dat van 5 à 600 ton. Het „Canal du Nord” is in uitvoering voor schepen van 300 ton, evenals het „Canal du Nord-Est.”; het kanaal van Marseille naar de Rhône wordt ingericht voor het type der rijnkaken. Noord-Amerika kan wijzen op de verbetering van de verbindingen tusschen de Groote meren, het New York-State-Bage-Kanaal, de kanalisatie van de Ohio en zijrivieren, het Westlandkanaal enz.

Deze opsomming, hoewel verre van volledig, moge voldoende zijn om aan te toonen hoe men overal in het teeken van verbetering der waterwegen staat en hoe zeer bijgevolg de groote economische beteekenis

daarvan gevoeld wordt; ons eigen land komt in deze materie geensdeels achteraan.

In de eerste plaats werd zeer terecht in verband met den belangrijken in- en doorvoer de aandacht geschonken aan de toegangen van uit zee naar onze havens, in het bijzonder naar onze groote zeehavens Amsterdam en Rotterdam; plannen toch werden opgemaakt voor verbetering van de buitenhaven te IJmuiden, den bouw van een nieuwe groote schutsluis aldaar en verruiming van het Noordzeekanaal in verband met den toegang naar Amsterdam en verbetering van den Rotterdamschen waterweg voor den toegang naar Rotterdam. Ook onze kleinere havens werden niet vergeten; de heer U. G. Schilthuis, behandelde in de nummers van 27 Februari en 6 Maart van den vorigen jaargang reeds de verbetering van de haven van Delfzijl; in de jaren 1911 en 1912 werd de toegang tot de haven van Harlingen verbeterd;

tot het maken van een nieuwen waterweg van Dordrecht naar zee werd onlangs besloten; een wetsontwerp is ingediend voor verbetering en vergroting van de buitenhaven te Vlissingen, terwijl in het begin van deze eeuw het kanaal Gent-Terneuzen voor de groote zeevaart werd ingericht.

Het is verder genoegzaam bekend, hoe de havens van Amsterdam en Rotterdam voortdurend verder worden uitgebouwd en hoe in beide gemeenten groote plannen bestaan voor belangrijke verdere uitbreiding in westelijke richting; in verband met den omvangrijken houthandel werd te Zaandam eenige jaren geleden een nieuwe houthaven gemaakt. Op het gebied van outillage der havens ziet men in onze groote zeehavens steeds de nieuwere werktuigen toegepast; op de beteekenis hiervan is te voren reeds gewezen.

Naast de toegangen uit zee en de havens met hun outillage, vormen de verbindingen met het achterland de onmisbare „Dritte im Bunde” en onder deze verbindingen neemt in ons land de Rijn met zijn takken de voornaamste plaats in en wel in het bijzonder de vaarweg langs Boven-Rijn, Waal, Boven-Merwede, Beneden-Merwede, Noord en Nieuwe Maas. Ingevolge de wet van 3 April 1909 werd de Waal verbeterd, waarbij gestreefd werd naar een doorgaande diepte van 3 M. onder G.E.W., zijnde een normale lage waterstand, en deze diepte is ruimschoots verkregen; in aansluiting hieraan werd ook de Merwede verbeterd. Met het oog op de zeer drukke vaart zal thans de Noord worden verbreed tot 200 M., waartoe de noodzakelijke ontegeningsprocedure in gang is. Amsterdam is door het Merwedekanaal met de Rijn-takken verbonden; een plan voor verbetering van dit kanaal is opgemaakt, terwijl nadere wijziging van het tracé overwogen wordt en door een particuliere vereeniging plannen worden gemaakt voor een kanaal door de Geldersche Vallei.

Een niet onbelangrijk deel van de Rijnvaart richt zich door de Dordtsche Kil, het Hollandsch Diep, een deel der Zeeuwsche stroomen, het kanaal door Zuid-Beveland en de Wester Schelde naar Antwerpen; ter betere verzekering van een geregelde doorvaart is een nieuwe sluis te Hansweert gebouwd en is de bouw van een nieuwe sluis te Wemeldinge in voorbereiding, welke sluisen de beide eindpunten van laatstgemeld kanaal vormen. Het reeds vermelde Merwedekanaal tot Vianen vormt met de Lek, welke vooral in het benedendeel door baggerwerk den laatsten tijd belangrijk is verdiept en de Nieuwe Maas eene verbinding tusschen onze groote zeehavens, maar daarnevens is de vaarweg langs Amstel, Drecht, Aar, Gouwe en Hollandsche IJssel ook belangrijk verbeterd.

Op de plannen voor verbetering van den vaarweg van Groningen naar de Lemmer, welke tevens als de verbinding van de haven van Delfzijl met het overige gedeelte des lands is aan te merken, vestigde de heer Schilthuis reeds de aandacht in het nummer van 13 Maart 1918 van dit blad. Middelerwijl is het wetsontwerp tot afsluiting en gedeeltelijke droogmaking van de Zuiderzee tot wet verheven, waardoor de vaart over de Zuiderzee zal veranderen in die over een binnenmeer en vele bezwaren aan de zeevaart verbonden van de vaart van Amsterdam naar het noorden en oosten des lands zullen komen te vervallen.

Nog zij hier gewezen op de thans in uitvoering zijnde verbetering van den Gelderschen IJssel, waarbij gestreefd wordt naar het verkrijgen van een vaardiepte van 2 M. onder normaal laag water op het bovendeel van die rivier en verder van 2,5 M. onder dat peil, welke diepten bij de reeds verbeterde riviergedeelten ruimschoots bereikt zijn.

Ons poldergebied in het westen en noorden des lands is van nature doorsneden door een groot aantal watergangen, waardoor het vervoer van landbouw- en zuivelproducten plaats heeft en ook hier wordt op bescheidener schaal, vooral in verband met de zich

tot nu toe sterk ontwikkelende vaart met motorbooten, naar tal van plaatselijke verbeteringen gestreefd door den bouw van sluisen en verruiming van waterwegen.

Historisch volkomen verklaarbaar is tot voor korten tijd de aandacht bij ons te lande in hoofdzaak gevestigd geweest op de toegangen van uit zee, de verbindingen met en langs onze groote rivieren en de vaarwegen door ons polderland. Een blik op de kaart die bij dit artikel afgedrukt is doet dan ook zien, dat belangrijke gebieden in het zuiden en oosten des lands slechts spaarzaam van bruikbare scheepvaartwegen zijn voorzien. Sedert zich echter in die streken een beteekenende industrie ontwikkelt, wordt betere verbinding van die gebieden met het bestaande net van waterwegen een dringenden eisch des tijds; ook in het buitenland worden de industriecentra aan het net van waterwegen aangesloten. In een bijzondere positie verkeeren in dit opzicht de veenkoloniën, waar zich na de verveening beteekenende takken van industrie vestigen, die profijt kunnen trekken van de kanalen, welke in die streken geleidelijk zijn gegraven voor den afvoer van turf; overige industriegebieden, namelijk in Noord-Brabant, Limburg, Twente en den Gelderschen Achterhoek verkeeren echter nog in minder gunstigen toestand, doch ook hier zijn talrijke verbeteringen in uitzicht gesteld.

Gedeeltelijk reeds in gebruik genomen en overigens in uitvoering is het Wilhelminakanaal, dat eene verbinding van den Amer met de Zuid-Willemsvaart brengt en voor belangrijke plaatsen als Breda en Tilburg van groot nut kan worden. De Zuid-Willemsvaart wordt verbeterd, wat mede van beteekenis is in verband met den aanleg van een verbindingskanaal van af Nederweert naar de Maas.

Met het oog op de mijnindustrie in Zuid-Limburg en de verdere industriele ondernemingen, welke men verwachten kan, dat zich daar zullen vestigen, is de kanalisatie van de Maas boven Grave in uitzicht gesteld en is voorloopig reeds besloten tot kanalisatie der rivier, zoover deze geen grensrivier is, dus tot boven Roermond, terwijl verder eveneens is besloten tot aanleg van het kanaal Wessem-Nederweert, voor verbinding met de Zuid-Willemsvaart en het Maas-Waalkanaal voor verbinding met de Waal.

De Overijselsche kanalen hebben veel te geringe afmetingen om te kunnen voldoen als scheepvaartweg naar een modern industrieel centrum als Twente tegenwoordig is. Van verschillende zijden zijn plannen opgemaakt om hier verbetering te brengen en thans is op grond van het verslag eener Staatscommissie een wetsontwerp aanhangig voor den aanleg van een Kanaal van af den Boven-Rijn naar Almelo met een zijtak naar Enschede. Steeds meer breidt het Twentsche industriegebied zich naar het zuiden in de richting van den Gelderschen Achterhoek uit, terwijl door de steenzoutexploitatie en een mogelijke ontginning der steenkolenlagen deze streek steeds meer schijnt aangewezen voor een industrieel centrum, dat zijn scheepsverbindingen op den duur niet kan missen. Er bestonden hiervoor dan ook reeds plannen, welke verband hielden met Twentsche kanaalplannen; nu echter het tracé voor het kanaal rechtstreeks naar Twente vast schijnt te staan is aansluiting van den Achterhoek aan ons net van scheepvaartwegen een vraagstuk, dat aan de orde behoort te komen.

Na het voorgaande zal het duidelijk zijn, dat wij tegenwoordig in het teken van krachtige verbetering van onze waterwegen staan, en wanneer men bedenkt, hoeveel belangrijke wetten op dit gebied de laatste 5 jaren zijn tot stand gekomen of voorbereid, dan blijkt, dat Dr. Lely in zijn derde ministerieele loopbaan zeer krachtig heeft bijgedragen tot de economische ontwikkeling van ons land in de toekomst. Verder moge gebleken zijn hoe vele belangrijke waterstaatswerken op uitvoering wachten, terwijl het voor den bloei van tal van bedrijven van groot belang is, dat zij zoo spoed-

dig en zoo goed mogelijk tot stand komen. Om dit te bereiken dient beschikt te worden over een goeden staf van technisch waterstaatspersoneel; hierbij is tegenwoordig een beteekenend algemeen belang betrokken. Draagt de Regeering hiervoor niet intijds zorg, dan is niet slechts rechtstreeks financieel nadeel voor het Rijk door minder gelukkige leiding der werken te vreezen, maar ook minder geschikte of minder snelle uitvoering, welke in economischen zin kwade gevolgen kan hebben.

Na het voorgaande meer algemeene overzicht van hetgeen er op het gebied van verbetering onzer scheepvaartwegen aan de orde is, zullen in eenige volgende artikelen enkele van de meest belangrijke plannen nader worden beschouwd.

VAN KUFFELER.

EEN STEM UIT DE ENGELSCH-REEDERS- WERELD.

Telken jare pleegt Lord Inchcape als inleiding tot de aandeelhoudersvergadering der *Peninsular and Oriental Steam Navigation Company* de ontwikkeling der scheepvaart in het algemeen aan eene breedvoerige bespreking te onderwerpen en men mocht met reden verwachten, dat aan zijne rede ditmaal, waar het bedrijf zich op een gewichtig keerpunt bevindt en zich zeker in een nog duistere toekomst gaat voortbewegen, een meer dan gewone beteekenis zou kunnen worden gehecht.

Het is een opmerkelijk verschijnsel, dat het zwaartepunt zijner beschouwingen gelegen is in een scherp en krachtigen aanval op de van zekere zijde geopperde wenschelijkheid van een omvangrijk ingrijpen van Staatswege in de scheepvaartexploitatie, juist nadat toch de Engelsche Regeering duidelijk en onomwonden had te kennen gegeven, dat de dreigende nationalisatie van dit bedrijf vooralsnog niet in hare bedoeling ligt. Weliswaar mag men zich afvragen, in hoeverre zulk eene uitdrukkelijke verklaring van de zijde eener constitutioneele regeering aan den vooravond der verkiezingen van eenige waarde kan worden geacht, doch algemeen wordt dit bijzondere gevaar, wellicht ook omdat het vraagstuk bij de verkiezingen niet tot leuze is gemaakt, toch als geweken beschouwd en Lord Inchcape blijkt dan ook enkel en uitsluitend beducht te zijn voor de mogelijkheid, dat de autoriteiten onwillig zullen blijken om het scheepvaartbedrijf volkomen en voorgoed los te wikkelen uit het warnet hunner storende reglementen en voorschriften, terwijl het algemeen belang toch voldoende bescherming vindt bij de over de geheele wereld erkende bepalingen van Lloyd's.

Typisch Engelsch is wel de wijze, waarop hij met eenige teekenende en inslaande gevallen reeds in het begin zijner rede de Staatsinmenging aan de kaak stelt en niet alleen eene humoristische beschrijving geeft van een grootsch opgezet en na halve afwerking volkomen verlaten staatsvliegveld, waarbij men thans wel een bronzen plaat zou kunnen aanbrengen met het opschrift: „*This derelict was not the outcome of private enterprise*”; doch zelfs een uittreksel voorleest van eene totaal onbegrijpelijke verordening op het verbruik van benzine. In het voorbijgaan moge worden opgemerkt, dat Lord Inchcape zich in dit verband wel wat al te ver liet leiden met zijne bedreiging eener algeheele liquidatie der vennootschap bij voortgezette rijkscontrole; want een nauwkeurig onderzoek naar den gemoedstoestand van een deel der aandeelhouders zou ongetwijfeld een eigenaardig resultaat hebben opgeleverd, indien men zich wil herinneren hoe hier te lande de deelhebbers in een stevig gefundeerde stoomvaartmaatschappij nog immer met duidelijk uitgesproken ongeduld op de finale afwikkeling der zaken en eene daarmee gepaard gaande, zeer voordeelige, uitkeering uit de baten blijken te wachten.

Geheel het verdere verloop dezer interessante rede-

voering is echter een frisch en krachtig pleidooi voor eene onbelemmerde ontwikkeling van het scheepvaartbedrijf. De uiteenzetting van de door de P. & O. en hare zustermaatschappijen gevoerde financieele politiek; bovenal ook de mededeelingen ten aanzien van de maatregelen, welke reeds gedurende den oorlog werden getroffen om onmiddellijk na het herstel van meer normale omstandigheden den strijd om den voorrang der Engelsche handelsvloot op de wereldzeeën weder aan te vangen, mogen hun, die nog steeds den Britschen zakenman van gebrek aan initiatief en een koppig vasthouden aan verouderde methoden blijven beschuldigen, inderdaad tot waarschuwing dienen, dat zulk een verwijt allerminst mag worden toegepast op de kringen der Engelsche reeders. Nadat, om een enkel voor de hand liggend voorbeeld te noemen, de P. & O. een tweetal jaren geleden in combinatie met anderen reeds uitvoering had gegeven aan de plannen tot het vestigen van een eigen scheepswerf te Chepstow en de Staat deze geheele inrichting tegen niet al te voordeelige condities had genaast, trad men al spoedig in nieuwe onderhandelingen, welke mochten leiden tot een bevredigende belangengemeenschap met een der aanzienlijkste scheepswerven aan de Clyde, opdat de zoo hoog noodige aanbouw, welke overigens inmiddels reeds was aangevangen door het contracteren voor vijf schepen bij een tweetal zeer bekende particuliere firma's en voorbereidende overeenkomsten met andere hellingen, zonder verwijl gestadig zou kunnen worden voortgezet. Juist het voortdurend toevoegen immers van steeds weer verbeterde aanwinsten bij de vloot, moet thans meer dan ooit als levensseis voor de groote stoomvaartondernemingen worden beschouwd en terecht hebben dan ook hier te lande eenige der aanzienlijkste reederijen op ongeveer gelijke wijze reeds tijdig hare belangen bij een ongestoorden groei van de vloot aan die der scheepsbouwers weten te koppelen.

Buitengewoon belangwekkend zijn Lord Inchcape's uitspraken, waar hij komt tot den climax van zijn betoog en kernachtig het indringend vermogen beschrijft van een vrij de vleugels uitspreidend scheepvaartbedrijf — „*the most vital of all key industries*” — op de volksvlucht in al haar geledingen; waar hij een toekomst tegemoet ziet van nimmer gekende welvaart ten gevolge eener geweldige algemeene productie bij den opbouw van alles, wat tijdens de oorlogsjaren aan vernieling was blootgesteld; een opbouw, die vanzelf eene vernuftige verbetering en vervolmaking der productiemiddelen en eene uitbreiding en belangrijke versneling van de verbindingen niet alleen met de „*dominions*”, doch ook met vreemde wereldstreken in zich sluiten zal. Hij meent een tijdperk te mogen voorspellen „*in which we are more likely to see three jobs for one man, than three men for one job*”; wel erkent hij volmondig, dat het land thans nog gebukt gaat onder den bijna niet te dragen last der oorlogsschulden, doch spreekt als zijne overtuiging uit, dat de geestkracht, het initiatief der bedrijfsleiders, gesteund door de rijke bronnen van welvaart, binnen korter tijd dan menigen wel zou durven vermoeden, de bevolking in staat zullen stellen om al deze lasten van zich af te werpen.

Is het wel in alle opzichten billijk, dat Lord Inchcape de wenschelijkheid van de heffing eener oorlogswinstbelasting geheel en al van zich afwijst? Het spreekt vanzelf, dat ook hij zooals zoovele anderen talloze pakkende tegenargumenten weet aan te voeren, welke in het kort gegrond zijn op het gevaar van eene verslapping der energie, waar een groot deel van de overwinst aan de schatkist moet worden afgedragen, doch in het algemeen mogen zijne beschouwingen en meeningen te dien opzichte worden opgevat als een „*oratio pro domo*”, welke uit den aard der zaak niet door iedereen kan worden onderschreven, met dien verstande natuurlijk, dat de heffing vanzelf binnen een bepaald tijdsverloop zal dienen te verdwijnen. Het is overigens een open vraag of het

Engelsche scheepvaartbedrijf, dat niet alleen ten gevolge van een ongehoord verlies aan tonnage, doch ook onder den druk van allerlei noodzakelijke regeeringsmaatregelen zoo geducht geleden heeft, zich spoedig genoeg zal kunnen herstellen, dat reeds een overwinst zal kunnen worden geboekt gedurende het naar alle waarschijnlijkheid nog korte tijdperk, waarin nog van een oorlogswinstbelasting sprake zijn zal.

Hoe buitengewoon omzichtig is ook hier weer de vrees voor concurrentie van de zijde der andere nationaliteiten tot uiting gekomen! Als even in het voorbijgaan slechts wordt het gevaar van een verder doordringen der vreemde mededinging op het arbeidsveld der Engelsche scheepvaartlijnen aangestipt, al klinkt er zeker wel een al te scherpe spijtigheid in de uitlating, dat „*any attempt at encroachment by one line on the sphere of another will be regarded as the insidious peaceful penetration of the Hun*”. Zóó duikt ook telkens weer in de pers van over het Kanaal een korte opmerking naar voren over de kansen, die Amerika krijgen zal: hetzij door een vergelijkenden staat van schepenaanbouw zonder overbodig commentaar, hetzij door een schijnbaar onschuldige beschouwing over de quaestie der gages, en het is niet onwaarschijnlijk, dat Lord Inchcape op de Ver. Staten doelde; want in de eerste plaats kan het hem bekend zijn, dat de neutralen zich waarlijk nog niet ernstig op het vaarplan der Engelsche lijnen hebben kunnen werpen en in de tweede plaats is de Britsche reeder, al moge hij dan ook soms smalend wijzen op de krachtige financieele positie der neutrale ondernemingen tengevolge van den oorlogstoestand, ongetwijfeld te hooghartig om in handelsmaritieme aangelegenheden de concurrentie der kleinere zeevarende natiën te vrezen. In ieder geval schijnt het vast te staan, dat de Engelsche scheepvaartlijnen in den laatsten tijd veel nader tot elkander zijn gebracht en men mag blijkbaar aannemen, dat er onlangs een soort overeenkomst tot stand gekomen is, krachtens welke men elkanders vroeger arbeidsveld voorloopig althans zal eerbiedigen. Een weinig zonderling klinkt het anders wel, als men Lord Inchcape, na al zijne min of meer sarcastische en geringschattende uitlatingen over de bemoeiingen der rijksambtenaren, met eenige genoegdoening hoort verklaren, dat dit toch bij uitstek interne vraagstuk der toekomst behoorlijk is neergelegd en bevestigd door den . . . „*Shipping Controller*”.

Voor onze eigen scheepvaartwereld is het goed te luisteren naar deze stem van den grooten en invloedrijken Engelschen reeder; zij brengt een geluid, dat ons weldadig in de ooren klinken moet, want wij kunnen, hoe onwillig ook, slechts erkennen, dat wij mede zijn omstrengeld door de banden, welke nog eenigen tijd een béletsel zullen vormen voor de vrije ontwikkeling van zijn eigen bedrijf en wij zijn er van overtuigd, dat onze eigen „*Shipping Controller*” slechts zal kunnen verdwijnen, nadat de zijne voorgoed afscheid zal hebben genomen. Misschien zal binnen niet al te langen tijd de kracht van het verlangen in de kringen der Engelsche reeders eenige uitwerking ten goede brengen, doch in hoeverre deze quaestie overigens vastzit aan de problemen der voorgenomen wereldverdeling der grondstoffen, is een andere vraag, welke zelfs een man als Lord Inchcape niet tracht op te lossen.

H. PH. KELDER.

HET VRAAGSTUK DER HEFFING IN EENS. EEN MISVERSTAND.

De heer G. M. Boissevain te Bloemendaal schrijft: Bij de algemeene beschouwingen in de Tweede Kamer over de Begroting heeft, in de zitting van den 6den dezer, de heer Ter Laan zich weder uitdrukkelijk verklaard voor eene heffing in eens ter dekking der crisis-schulden.

Hij zeide dienaangaande o.m. het volgende:

„Wij blijven ons onwankelbaar stellen op het standpunt, dat de crisislasten moeten worden gedragen door de bezit-

tende klasse, en door haar alleen. Het volk heeft in dezen crisistijd genoeg gedragen; wij denken er niet aan om het, zij het maar voor een deel, ook nog met de afdoening der crisisuitgaven te belasten; deze lasten — ik herhaal het, omdat ik er den nadruk op wil leggen — zullen geheel en al voor rekening moeten komen van de bezittende klasse alleen.”

Het komt mij wenschelijk voor de aandacht op deze woorden te vestigen, omdat daaruit duidelijk blijkt, dat de aandrang van den heer Ter Laan en zijne partijgenooten, om tot de *heffing in eens* over te gaan, berust op een misverstand.

Wat wenschen de tegenstanders der heffing in eens? Geenszins deze te ontwijken, ten einde den last der crisisuitgaven af te werpen van de bezittende klasse — onder deze verstaan wordende, zoowel de bezitters van min of meer aanzienlijke bedrijfsinkomsten, als de bezitters van kapitaal, een eisch van billijkheid ten aanzien van de verdeling dier lasten en ook een eisch van algemeen belang wat betreft het behoud en de vorming van het nationaal kapitaal — en dezen last, althans voor een deel, over te brengen in breeder kring en inzonderheid ook op de schoulers der arbeidersklasse. Maar wel dit: om dien op de schoulers der bezittende klasse drukkende last te verdeelen over eenige jaren en daardoor het te brengen offer draagbaarder te maken, alsmede daarin te betrekken niet uitsluitend de bezittende klasse van het heden, doch ook die der eerstvolgende jaren, te wier behoefte, of in welker belang, de uitgaven zeker evenzeer zijn geschied.

Daarom geen onmiddellijke delging der crisisleeningen door middel eener heffing in eens; maar aanvankelijke handhaving dier leeningen en slechts geleidelijke aflossing uit de opbrengst van belasting.

Het best zou wellicht zijn daartoe in te voeren eene additioneele speciale inkomstenbelasting, welke te heffen ware zoolang als noodig zou wezen om in de rentebetaling en aflossing der crisisleeningen te voorzien. Deze crisisinkomstenbelasting ware te heffen van alle inkomens boven een zeker minimum en met eene bepaalde verhooging voor zooveel het inkomen ontleend wordt aan vermogen. Voorts eene progressieve belasting, maar de progressie zoo geregeld wordende, dat de verhoogde percentage alleen zou treffen het inkomen boven dat der voorgaande klasse.

In verdere bijzonderheden treed ik hier niet, omdat die, natuurlijk, geregeld zouden moeten worden in verband met de overige belastingen. Alleen zij opgemerkt, dat, uit den aard der zaak, de belasting niet hooger zou moeten worden opgevoerd dan vereenigbaar ware met betaling uit het nationaal inkomen, en, ook zelfs wat het maximum percentage voor de zeer groote inkomsten betreft, niet boven de eischen eener inkomstenbelasting zou moeten gaan. Maar overigens, zegge met inachtneming dezer eischen, ware die speciale crisisinkomstenbelasting *zoo hoog mogelijk* op te voeren, opdat daardoor de crisisleeningen zoo spoedig als maar eenigszins mogelijk ware, gedelgd zouden worden en daardoor in een minimum van tijd, de bres, door de crisisuitgaven in het nationaal vermogen geschoten, zoo snel mogelijk hersteld wierd.

En nu zegge men niet, dat door dergelijke belasting toch de draagkracht der belastingplichtigen voor andere belastingen zou worden aangetast. Die draagkracht is aangetast door de crisisuitgaven en daaraan valt niet te verhelpen. Maar veel minder zwaar zal de uitwerking dier aantasting vallen, indien het verlies wordt hersteld door eene over eenige jaren verspreide inkomstenbelasting, dan wanneer daartoe het nationaal kapitaal wordt aangesproken. En niet het minst is hierbij inzonderheid het belang der arbeidersklasse betrokken, omdat bij eene heffing in eens het kapitaal wordt opgeëischt, in wiens handen zich ook bevindende en hoe ook belegd, zegge ook wanneer direct dienstbaar gemaakt aan het werk der voortbrenging; het is niet te veel gezegd, dat de heffing in eens onvermijdelijk tot vermindering in de vraag naar arbeid

on zeer waarschijnlijk tot groote werkloosheid zou leiden.

G. M. B.

21-12-'18.

HEFFING IN EENS EN RENTESTAND.

Mr. Dr. C. Sleeswijk te Amsterdam schrijft:

In het hoofdartikel in de Nationale S. G. van 28 November wordt betoogd, dat de heffing in ééns eene stijging van den rentestand zal veroorzaken. Het blad voegt er de onvriendelijke opmerking aan toe, dat dit de reden is, waarom bankiers en in 't algemeen de geldhandel zoo sterk vóór dien maatregel zijn. Alléén uit eigenbelang zouden die groepen de heffing in ééns wenschen.

Het komt mij voor, dat de schrijver van bedoeld hoofdartikel hier geheel op hol is geslagen in de zucht de industrie tegen die heffing te beschermen. Hij gaat zelfs zoo ver een referendum voor te stellen, waarbij de bankiers c.s. niet mede mogen stemmen! Dit is wél het idée van een referendum!

Maar ter zake. Zal de heffing in ééns invloed hebben op den rentestand en zoo ja, welken? Die vraag eischt beantwoording. Op den voorgrond zij gesteld, dat ik mij de heffing in eens denk op te moeten brengen een bedrag, gelijk aan het totaal der crisisleeningen en dat de betaling zal kunnen geschieden met obligatiën dier leeningen. De schrijver van het genoemde artikel staat op hetzelfde standpunt. Tegelijk wordt aangenomen, dat het bedrag, aan contanten te ontvangen, zal worden gebruikt tot aflossing der crisisleeningen. Ik geloof niet, dat daarover twijfel kan bestaan.

Aannemende, dat de crisisschuld 1100 millioen gulden groot is, dan zal deze geheel vertegenwoordigd worden door de crisisleeningen van resp. f 175, f 125, f 500 en f 350 millioen. De heffing wordt uitgeschreven en nu doen zich drie gevallen voor:

a. De heffingplichtigen zijn in 't bezit van een bedrag crisisobligatiën, gelijk aan het te storten bedrag. Zij dragen hunne obligatiën over aan den Staat; de geldmarkt blijft er buiten.

b. De heffingplichtigen bezitten geen crisisobligatiën maar andere fondsen. Zij moeten dus daarvan verkoopen, hetzij om contanten te maken, hetzij om, zolang daarin voordeel zit, crisisobligatiën te koopen. Gevolg aanbod op de fondsenmarkt. Maar staat daar tegenover niet een gelijke vraag? Want de bezitters van crisisobligatiën-niet-heffingplichtig weten, dat deze afgelost zullen worden, de daardoor vrijkomende gelden moeten worden herbelegd, dus zal er vraag zijn naar de fondsen, welke als boven worden verkocht. En daar alle crisisobligatiën geplaatst zijn onder het publiek (het beleende bedrag is in verhouding hoogst onbelangrijk) zal vraag en aanbod vrijwel tegen elkaar opwegen.

c. De heffingplichtigen bezitten geen crisisobligatiën noch andere fondsen. Hun vermogen bestaat uit onroerende goederen, fabrieken etc. Hier is 't geval eenigszins anders. Deze personen zullen geld moeten opnemen, bijv. op hypotheek. Maar ook hier geene of slechts eene tijdelijke disturbatie van de geldmarkt. Stel, dat deze personen allen bij de hypotheekbanken aankloppen om geld. De hypotheekbanken moeten dan pandbrieven plaatsen. Zal daar vraag naar zijn? Zeer zeker, want de gelden, vrijkomende uit de af te lossen crisisobligatiën, zoeken herplaatsing.

Er zal echter geen bezwaar zijn om betaling in termijnen toe te staan aan hen, voor wie betaling in ééns bezwaren oplevert. In de practijk zal alles wel niet zoo gemakkelijk gaan als hierboven is voorgesteld en zal dus eene tijdelijke verontrusting der geldmarkt niet te ontgaan zijn, maar eene verhooging, eene *blijvende* verhooging van den rentestand zal niet plaats vinden. Immers het te heffen bedrag is gelijk aan de af te lossen leeningen.

Indien het nu als vaststaand kan worden aangeno-

men, dat de heffing met crisisobligatiën kan worden betaald, moet de vraag worden gesteld, tegen welken koers die obligatiën dan moeten worden aangenomen. Er zijn drie koersen, t.w.: pari (aflossingskoers), emissiekoers en beurskoers. De twee eerste zijn gelijk, behalve bij de 4 pCt. van 1916.

Ik zie geen bezwaar om de obligatiën door den Staat aan te laten nemen tegen den emissiekoers. Dit is rechtvaardig tegenover dengeen, die bij de inschrijvingen steeds zijn plicht deed en de obligatiën heeft aangehouden. Het is niet onrechtvaardig tegenover dengeen, die zijne obligatiën heeft verkocht. Degeen, die nimmer zich van zijn inschrijvingsplicht kweet, profiteert er weliswaar van, immers hij kan de obligatie, waarvoor bij de inschrijving pari moest worden betaald, thans goedkoper krijgen en daarmee de heffing kwijten. Dit profijt behoeft men zich niet zoo groot voor te stellen, daar wanneer eens vaststaat, dat de heffing met crisisobligatiën mag worden betaald, deze onmiddellijk in koers zullen stijgen.

Den koopers der crisisobligatiën beneden den emissiekoers kan genoemd voordeel gerustelijk worden gegund. Immers bij aflossing uit de heffingsgelden, welke aflossing (evenals bij uitloting) niet anders dan à pari denkbaar is, ontvangen zij hetzelfde (of, bij de 4 pCt. à 97 pCt. uitgegeven, grooter) avans.

C. S.

DE RIJKSMIDDELEN.

In dit nummer treft men aan het gebruikelijk overzicht met bijlagen van de opbrengst der Rijksmiddelen over de eerste elf maanden van het loopende jaar, vergeleken met de overeenkomstige cijfers van het vorig jaar.

De oorlogswinst- en verdedigingsbelastingen brachten tot dusver in totaal op een bedrag van f 425.063.412,—, waarvan f 321.137.421,— op rekening komt van eerstgenoemde heffing. Met inbegrip van de opcenten ten behoeve van het Leeningfonds — behalve die op den suikeraccijns, welke geene verzwaring van belastingdruk medebrachten — is derhalve een totaal van f 522.332.288,— ontvangen uit belastingheffing welke baren grond vindt in de buitengewone omstandigheden.

De cijfers van deze maand duiden op een aanmerkelijk trager vloeien der oorlogswinstbelasting.

De gewone middelen brachten in de afgelopen maand f 18.438.280,— op, tegen f 22.306.352,— in November 1917 en vertoonen mitsdien een achteruitgang van f 3.868.072,—. Dit ongunstig resultaat is in hoofdzaak te wijten aan een daling in de opbrengst van de grond- en vermogensbelasting, van den accijns op suiker, gedistilleerd en geslacht en van de zegelrechten. De nieuwe belastingheffing deed zoowel in November 1917 als in November 1918 haren invloed reeds gelden en moet derhalve bij de vergelijking der opbrengsten dezer maanden buiten beschouwing blijven.

Vermelding verdient, dat de opbrengst van de invoerrechten en loodsgelden een geringe stijging vertoont.

De lage opbrengst der vermogensbelasting wordt voor een zeer groot deel veroorzaakt door de vertraging in verband met de totstandkoming der wet tot wijziging van de vermogensbelasting (wet van 27 Juli 1918, *Staatsblad* No. 504), tengevolge waarvan de aanslagen over 1918/19 voor het meerendeel niet tijdig konden worden vastgesteld, zoodat ook de betaling later geschiedt dan in andere jaren.

Dit blijkt wel hieruit, dat, terwijl in November 1917 ruim f 1.600.000,— wegens aanslagen betreffende het loopende belastingjaar werd ontvangen, het overeenkomstig bedrag in November 1918 slechts f 178.702,— beliep.

Vergelijkt men ten slotte de ontvangsten in de eerste elf maanden van 1918 met die van het overeenkomstige tijdvak van 1913, toen de buitengewone

omstandigheden haren invloed nog niet deden gevoelen, dan vindt men, met toepassing van de gebruikelijke correcties ¹⁾ en met terzijdestelling, voor zoover mogelijk, van den invloed der nieuwe belastingheffing ²⁾ de volgende cijfers:

Tijdvak Jan. tot en met Nov. 1918: f 160.376.149,—
 " " " " " " " " 1913: „ 137.456.472,—
 Verschil f 22.919.677,—

Deze stijging bedraagt 16,67 percent of per jaar gerekend 3,33 pCt. Deze percentages dalen tot 12,94 en 2,59, indien de opbrengst der wisselvallige successierechten in beide tijdperken buiten rekening wordt gelaten. Het zoeven bedoelde verschil daalt dan tot f 15.787.617,—.

De door deze percentages tot uitdrukking gebrachte stijging is op zichzelf beschouwd niet ongunstig.

AANTEKENINGEN.

De kapitaalmarkt van Zwitserland in 1918. — In een jaaroverzicht, dat de A. G. Leu & Co. te Zürich reeds verspreidt, vinden we enkele opmerkingen gemaakt over den stand van de kapitaalmarkt in Zwitserland, waarvan het navolgende moge worden overgenomen.

Het totaal bedrag, dat sedert het begin van den oorlog tot einde 1917 uitgegeven is aan obligaties en aandelen, bereikt een rond bedrag van 1.880.000.000 frs. en gaat dus reeds het cijfer te boven, dat in de laatste vier vredesjaren werd geëmitteerd. Hiernaast valt dan nog te constateeren, dat de inlagen bij de spaarafdeelingen van de kantonale banken in de eerste negen maanden van dit jaar eene vermeerdering vertoonen van rond 84.000.000 frs. tegenover een toename van 50.000.000 en 38.600.000 frs. resp. in de jaren 1917 en 1916. Voorts valt er op te wijzen, dat het bij den landbouw op hypotheek uitstaande kapitaal ook in dit jaar teruggang vertoont. Een algemeen overzichtsstaatje volgt hier uitgedrukt in duizenden francs. Het is niet geheel duidelijk, of de cijfers voor het jaar 1918 eventueel ook de vergelijkende cijfers voor de beide voorafgaande jaren, niet slechts tot de eerste negen maanden des jaars beperkt zijn.

	obligaties		aandelen		totaal		
	1918	1918	1918	1917	1916		
Bond	250.000.000	—	250.000.000	170.000.000	200.000.000		
Bondssp. wegen	50.000.000	—	50.000.000	10.600.000	—		
Schweiz. Finanz-gesellschaft	30.000.000	55.000.000	85.000.000	—	—		
Kantons	50.450.000	—	50.450.000	—	22.100.000		
Steden	41.600.000	—	41.600.000	8.600.000	19.000.000		
Banken	14.000.000	79.925.000	93.925.000	68.425.000	39.134.000		
Ind. en Handel	34.875.000	147.445.000	182.320.000	235.631.000	177.388.000		
Totaal nieuwe emissies	470.925.000	283.370.000	754.295.000	493.256.000	457.622.000		
Conversies	61.880.000	—	61.880.000	82.900.000	70.290.000		
Totaal kapitaalopname	532.805.000	283.370.000	816.175.000	576.156.000	527.912.000		

Indien, aldus de circulaire, de inschrijvingen op aandelen bij de Zwitsersche kolencentrale A. G., rond te stellen op Mk. 20.000.000, mede in rekening genomen worden en voor agio bij aandelen-emissies 12.000.000 frs. aangenomen wordt, dan komt men als bedrag, dat in den loop van de berichtperiode in het openbaar op de kapitaalmarkt opgenomen werd, tot een totaal van rond 848.000.000 frs. Conversie-leeningen vertoonen tegenover de opname van nieuw geld, zoowel relatief als absoluut een sterke vermindering, terwijl de eerstgenoemde leeningen in het vooraf-

¹⁾ Uitschakeling van hetgeen de Rijksinkomstenbelasting in 1918 meer opbracht dan de bedrijfsbelasting in 1913, na aftrek van de mindere opbrengst uit de gewijzigde vermogensbelasting en toevoeging aan de cijfers van 1918 van dat deel van de opbrengst van den suikeraccijns, dat in 1913 aan de algemeene middelen, doch in 1918 aan het Leeningfonds 1914 ten goede kwam.

²⁾ Uit de nieuwe zegel- en registratierechten, de wetten betreffende den bieraccijns, het statistiekrecht en het recht van successie werd voor 1918 een meerdere bate van f 17.150.000,— verwacht.

gaande jaar 83.000.000 frs., of 14,5 pCt. van het totaal opgenomen geld bedroegen, is dit aandeel in het huidige jaar tot 62.000.000 frs. of 7,3 pCt. gevallen. Inzonderheid zijn de nieuwe emissies geschied ten bate van de eigen middelen van aandelen-vennootschappen en banken, naar men aan mag nemen als gevolg van het streven zich toe te rusten voor de overgangperiode. De particuliere transportondernemingen en de hotelindustrie hebben zich op de open markt bijna niet meer als credietnemer vertoond. Daarentegen vertoonden de aanspraken door Staat en Gemeenten gemaakt een vermeerdering van meer dan 200.000.000 frs. Al is bij kantonale en stedelijke leeningen de aanleiding nog in het algemeen het voornemen de gelden te bezigen voor industriele ondernemingen, zoo is niettemin hierbij en ook voor wat betreft den Bond en de Bondsspoorwegen, de aanleiding steeds meer en duidelijker terug te voeren op de oorlogsconsequenties en de behoeften voor sociale verzorging.

Dat bij deze buitengewone eischen, die aan den kapitaalmarkt van het land gesteld werden, de leeningsvoorwaarden boven het gangbare niveau uitgingen, was niet te vermijden. Voor de beide jongste mobilisatieleeningen werd een 5 pCt. type gekozen, maar de laatste uitgegevene moest reeds tegen 99½ pCt. geëmitteerd worden. De Bondsspoorwegen boden hun 5 pCt. obligaties met een looptijd van 10 jaar, tegen 99 pCt. aan. De emissieprijs van de 5 pCt. kantonale leeningen varieerde tusschen 99 en 100 pCt., terwijl stedelijke emissies tot 2 pCt. onder pari aangeboden werden. De banken gaven hun 5 pCt. fondsen voor 99 pCt. uit, terwijl industriele obligaties zich tusschen 96 pCt. en pari bewogen, al naar gelang het type 5 pCt., 5½ pCt. of 6 pCt. was.

Toeneming der circulatie van Federal Reserve Notes en inflatie. — De snelle stijging van het uitgegeven bedrag aan Fed. Res. Notes heeft in de Vereenigde Staten herhaaldelijk de aandacht getrokken en talrijk zijn de uitingen, die in deze toeneming een verschijnsel zien van inflatie, waarmede dan de, ook in de Vereenigde Staten aan den dag getreden, prijsstijging in verband wordt gebracht.

Van de zijde van het Fed. Res. stelsel wordt niet nagelaten hiertegen op te komen. Zoo heeft laatstelijk de heer Harding, president van de Fed. Res. Bank te New York, in een vergadering der Ohio Bankers Association in een uitvoerig betoog de bewering trachten te ontzenuwen, terwijl thans ook het October-Bulletin van den Federal Reserve Board op het vraagstuk ingaat. Aan deze laatste beschouwingen is het navolgende ontleend.

In de eerste plaats geeft het Bulletin enkele cijfers nopens de totale geldcirculatie in de Ver. Staten op 1 Februari 1917 en 1 September 1918:

	in dollars	1 Febr. 1917	1 Sept. 1918	Toeneming + of afneming —
Gouden munt en goudcertificaten		1.923.388.291	913.282.661	— 1.010.105.630
Fed. Res. Notes (incl. Fed. Res. Bk. Not.)		261.944.910	2.111.896.668	+ 1.849.951.758
Alle verdere geld		1.731.139.217	1.627.467.179	— 103.672.038
		3.916.472.418	4.652.646.508	+ 736.174.090

Uit deze cijfers, welke het feitelijk circulerend ruilmiddel, met aftrek dus van alle bedragen, in kas bij de Treasury en de Fed. Res. Banks, vertegenwoordigen, blijkt, dat de zeer sterke toeneming der Fed. Res. Notes in het besproken tijdvak voor meer dan 1 milliard dollars, of meer dan de helft, is gepaard gegaan met eene vermindering van de circulatie van gouden munt en goudcertificaten, gevolg van een overbrenging van het goud uit het publiek en uit de Treasury naar de Fed. Res. Banks.

Op grond van de ervaringen voor den oorlog kan

de normale stijging van de behoefte aan ruilmiddel voor het besproken tijdvak op ongeveer \$ 100.000.000 worden gesteld. Het slotresultaat is dus, dat overblijft een stijging van rond \$ 636.000.000 op een totaal van ruim 4,5 milliard, een bedrag, dat, vergeleken met wat andere landen, ook Nederland, hebben te zien gegeven, uiterst bescheiden is.

De schrijver in het Bulletin meent deze toeneming onder de huidige omstandigheden dan ook niet abnormaal te kunnen achten. Met name wijst hij op de sterk gestegen activiteit in handel en bedrijf en op het feit, dat, naar aangenomen mag worden, belangrijke bedragen aan munten en biljetten terzijde zijn gelegd door in beter doen gekomen arbeiders, nog onbekend met bankgewoonten. Voorts is een belangrijk bedrag aan ruilmiddel, voor het jaar September 1917 tot September 1918 stellig op meer dan \$ 50 miljoen dollar te stellen en hoofdzakelijk bestaande in Fed. Res. Notes, voor circulatiedoelinden uitgevoerd naar Canada, Mexico en Cuba, terwijl ten slotte het nauwe verband tusschen de stijgende geldbehoefte in de beide oogstperioden en de extra toeneming der circulatie in dien tijd door den schrijver wordt aangehaald als een argument voor de stelling, dat de toeneming mitsdien in hoofdzaak gevolg is van reële behoeften, zoodat, indien er inflatie van prijzen bestaat, deze niet geacht kan worden veroorzaakt te zijn door een overmatige uitgifte van Fed. Res. Notes.

„In werkelijkheid is veel meer — aldus het Bulletin — de toeneming in beschikkingsmacht (purchasing power) van het land, gelegen in de stijging der deposito-rekeningen bij de banken, van beteekenis. Voor de National banks alleen was deze toeneming tusschen 5 Maart 1917 en 29 Juni 1918 ongeveer een milliard dollar en op het oogenblik vermoedelijk nog belangrijker hooger. Van de zijde van den Fed. Res. Board is meermalen de aandacht gevestigd op de fundamentele waarheid, dat de uitzetting of zoogenaamde „inflatie”, waarover pleegt te worden geklaagd, niet gevolg is van de uitgifte van Fed. Res. Notes, aangezien deze notes louter een bijkomstig iets, een gevolg zijn van een proces, dat zijn oorsprong vindt bij ieder van de credietverleende particuliere bankinstellingen. „Inflatie” om kort te gaan, doet zich voor, wanneer crediet verleend wordt op eenigen anderen grondslag dan die van circulerend ruilmiddel. Voorzover het betreft voorschotten, verleend op beleggingen op langen termijn of andere niet liquide vermogens-objecten, is er alle kans, dat het leidt tot inflatie — dat is te zeggen tot het creëren van ruilmiddel op crediet, dat niet beantwoordt aan dadelijke behoeften, noch een reële vraag vertegenwoordigt naar middelen tot ruiling van goederen.”

Het zal onnoodig zijn, hierbij aan te teekenen, dat de motiveering ten nauwste samenhangt met het feit, dat in de Amerikaansche centra de chèque een bijna even groote rol speelt als in Engeland. Dit maakt het mogelijk in dit opzicht aan bankdeposito's een beteekenis toe te kennen, die zij elders niet of slechts in geringe mate bezitten.

Het vrouwensurplus na den oorlog. — Het excedent der vrouwelijke bevolking is, naar voor de hand ligt, in de landen die aan den oorlog deel genomen hebben, vergroot. Een algemeen op goede statistieken berustend overzicht daarvan, is natuurlijk thans nog niet beschikbaar. Dr. Prinzing doet echter in de Deutsche Medizinische Wochenschrift voor Deutschland de volgende mededeeling. Het surplus der vrouwelijke bevolking vergeleken met de mannelijke is het grootst tusschen den 18 en 45-jarigen leeftijd; de periode die voor de geboortevermeerdering van het grootste belang is. In deze periode waren er in Deutschland vóór den oorlog naast 1000 mannelijke inwoners 1004 vrouwelijke, terwijl men aanneemt dat dit laatste cijfer thans tot 1166 gestegen is. Indien dit cijfer juist is, dan zou het vrouwelijk surplus tijdens den oorlog 16,2 pCt. vergroot zijn.

Terwijl de terugkeer der mannelijke bevolking van het front de arbeidsgelegenheid voor de vrouw zal gaan beperken, moet men anderzijds dus rekening houden met een grooter aantal vrouwen dat, vergeleken met vóór den oorlog, blijvend in eigen onderhoud zal hebben te voorzien. Met een aanzienlijken teruggang van het geboortecijfer moet dus rekening gehouden worden, terwijl Dr. Prinzing berekent dat het 27 jaren zal duren alsvorens het vrouwensurplus weder genivelleerd zal zijn.

Men weet, dat het Utrechtsch. Jaarbeurs-bestuur reeds geruimen tijd ernstig overwoog het bedrijf van „timbertown” naar een modern opgetrokken jaarbeurspaleis over te brengen. Thans heeft de Raad van Beheer der „Vereeniging tot het houden van Jaarbeurzen in Nederland” bekendheid gegeven aan uitgewerkte plannen, ontworpen door Ir. J. de Bie en M. Brinkman, die aan Burgemeester en Wethouders der Gemente Utrecht zijn overgelegd en in een met teekeningen en plattegronden verlichte brochure, die de distinctie draagt, waarmede de vereeniging hare publicaties gunstig weet te doen uitkomen, gelegenheid gegeven daarmede kennis te maken. De gebouwen zijn gedacht te verrijzen op het Vredenburg te Utrecht, evenwijdig met de Rijnkade en loodrecht daarop, aldus o.m. de fundamenten bedekkende waarop nu Fruithal, Korenbeurs en Schouwburg zich verheffen. De bouwbegroting van het eerste gedeelte van het complex vertoont een telling van f 2.000.000. Nadere bijzonderheden zullen de lezers in deze kolommen niet verwachten — de dagbladpers heeft aan de plannen uitvoerige aandacht geschonken — gaarne werd echter ook te dezer plaatse blijk gegeven van belangstelling. H.

OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN.

De Economist. — 's-Gravenhage, 15 December 1918.

G. M. Boissevain, Het vraagstuk van de delging der oorlogs- of crisisschulden; P. H. v. d. Kemp, De geboorte van ons consulaat te Canton uit het verleden van Nederlands handel op China.

Tijdschrift voor Economische Geographie. — 's-Gravenhage, 15 December 1918.

E. R. J. W. Hondelink, De economische ontwikkeling van Frankrijk na den oorlog; De Japansche Koopvaardijvloot op het einde van 1917; H. van Dalfsen, Over biezen en matten in Nederland; C. A. Gerritsen, De Deutsche textielindustrie na den oorlog.

Tijdschrift van het Koninklijk Nederlandsch Aardrijkskundig Genootschap. — Leiden, November 1918.

Dr. A. A. Beekman, Nederland's twaalfde provincie; P. H. Gallé, De stormvloeden van 3, 4 en 5 Februari 1825; A. H. Spaan, De landstreek tusschen Sangkoelirang en Doemaring, Borneo; W. H. D. de Jongh, Lood-, zink- en ijzerertsen in Zuid-Limburg.

Bankers' Magazine. — Londen, November 1918.

Sir R. H. Inglis Palgrave, The Bank Notes circulating in the United Kingdom.

In de bladzijden die Sir Inglis Palgrave in de Novemberaflevering wijdt aan de bankbiljettencirculatie in Engeland, uit hij de meening, dat het z. i. aanbeveling zou verdienen thans aan de Engelsche particuliere banken het recht te geven over te gaan tot de uitgifte van bankpapier van 1 en 2 £ onder zekere belasting van overheidswege. De Schotsche en Iersche banken hebben dit recht, terwijl het motief der Peel act om door het monopolie der Bank of England gepaard aan het feit, dat de kleinste banknote 5 £ beloopt, een actieve goudcirculatie in het leven te roepen, thans niet meer geldt. Ook wanneer het voorstel, wat begrijpelijk zou zijn, weinig aanhangers vindt, blijft het niettemin een merkwaardig verschijnsel dat het denkbeeld thans in Engeland geopperd wordt.

Op het interimrapport van het Curnliffe Committee, waaraan in het December-nummer aandacht wordt geschonken, zal te zijner tijd in ander verband in deze kolommen nader worden ingegaan.

Id. — December 1918.

Currency after the war; *Sir R. H. Inglis Palgrave*, The decimal system of coinage, weights and measures; *B. White*, War currency in enemy countries.

Die Bank. — Berlijn, November 1918.

A. Lansburgh, Die Wiederherstellung der Landeswährung; *Dr. F. Pinner*, Die Zukunft der deutschen Eisenindustrie; *L. Eschwege*, Die verschärfenden Momente der jüngsten Börsenkrisis.

REGEERINGSMAATREGELEN OP HANDELSGEBIED.

Gedroogde soepgroenten. Gedroogde soepgroenten (Julienne) zijn afgevoerd van de lijst van artikelen, aangewezen ingevolge art. 1 der Distributiewet 1916; nieuwe maximumprijzen voor dit artikel zijn vastgesteld; in den kleinhandel 20 cent per pakje van 1 H.G.

Varkensvet. De prijs, waarvoor varkensvet, ingevolge de beschikking van 20 Juli j.l. bij slachting moet worden ingeleverd, is bepaald op f 2 per K.G.

Inlevering peulvruchten. De aandacht van belanghebbenden wordt er nog op gevestigd, dat ingevolge de beschikking van 9 December alle soorten erwten, stam-, stok- en veldboonen, met inbegrip van witte en bonte pronkboonen van den oogst 1918 en vorige oogsten aan de Regeeringscommissarissen voor de Rijksgraanverzameling geleverd moeten worden.

Huishoudjam. De beschikbare voorraad huishoudjam maakt het mogelijk het hiervoor vastgestelde rantsoen te verhoogen tot 1½ ons per hoofd per week.

Turf. Teneinde de turfproductie te bevorderen, zijn thans voor turf van het product 1919 uit de geregelde veenderijen, met uitzondering van bolsterturf, garantiëprijs vastgesteld, overeenstemmend met de thans geldende maximumprijzen.

Nalatigheid van landbouwers. Aan de landbouwers, die hun verplichtingen ten aanzien van het inleveren van landbouwproducten niet behoorlijk nakomen, zal geen maïs en Chili-salpeter van den te verwachten aanvoer worden toegewezen.

Sago, pakmeel en aardappelmeel. Met ingang van 1 Januari zal de hoeveelheid sago en pakmeel, welke kan worden gedistribueerd, verhoogd worden van 40 tot 60 K.G. per 1000 inwoners. De levering zal echter niet als tot dusver uitsluitend plaats vinden in den vorm van sago en pakmeel, maar ook in den vorm van los aardappelmeel van supra qualiteit in balen. Nieuwe maximumprijzen zijn vastgesteld voor aardappelmeel, sago, pakmeel en dextrine.

Calcium carbid. Met ingang van de maand Januari is de maximum hoeveelheid calcium carbid, die de burgemeesters mogen verstrekken, verhoogd van 2 tot 4 K.G.

Gas voor verwarming. In verband met moeilijkheden in de brandstoffenvoorziening mogen de gasfabrieken met ingang van 1 Januari a.s. geen gas meer leveren voor verwarming.

Uitsluiting van distributie. In de meeste gemeentelijke distributieregelingen is aan de gemeentebesturen de bevoegdheid verleend een verbruiker bij gebleken fraude als anderszins uit te sluiten. De Minister heeft thans den gemeentebesturen verzocht voortaan van die bevoegdheid geen gebruik meer te maken.

Vertrek naar het buitenland. De door het militair gezag uitgevaardigde verbodsbepalingen omtrent het vertrek naar het buitenland van personen, die bij den aanmaak van oorlogsmateriaal betrokken zijn, zijn thans ingetrokken.

MAANDCIJFERS.

EMISSIES IN DECEMBER 1918.

Provinc. en Gemeentelijke leeningen f	498.750,—
zijnde:	
Tilburg f 500.000,— 5 % obligatiën	
a 98¼ %.	
Bank- en Crediet-instellingen	1.507.500,—
zijnde:	
Middenstandsbank voor Limburg v/h.	
Maastr. Centrale Middenstands	
Credietbank f 300.000,— aand.	
a 102½ %.	
Spaarbank f 1.000.000,— aand.	
a 120 %.	
Industriele Ondernemingen	8.750.000,—
zijnde:	
Naaml. Venn. Oliefabrieken „Insu-	
linde” f 5.000.000,— aandelen	
a 175 %.	
Cultuurondernemingen, Handelsver-	
eenigingen en Handelsvenn.	2.600.000,—
zijnde:	
Holl. Transatl. Handelsvereniging	
f 1.250.000,— aand. a 125 %.	
Kon. Ned. Handelsassociatie Blass &	
Groenewegen f 500.000,— aand.	
a 105 %.	
Internationale Tabaks Handelmaat-	
schappij f 500.000,— 7 % cum.	
pref. winstd. aand. a 102½ %	
Diversen	800.000,—
zijnde:	
Waterschap Eernewoude f 800.000,—	
5 % obl., na inschrijving toege-	
wezen a 100 %.	

Totaal . . . . . f 14.156.250,—

Totaal der emissies in Januari	f 536.940.910,—
Februari	12.202.250,—
Maart	56.044.025,—
April	9.419.875,—
Mei	19.256.078,—
Juni	33.032.976,—
Juli	50.604.250,—
Augustus	9.242.224,—
September	81.307.492,—
October	50.561.196,—
November	9.942.900,—
December	14.156.250,—

Algemeen Totaal . . . . . f 882.710.426,—

Bovendien:

f 36.100.000,— Schatkistpromessen a f 995,22
 „ 23.900.000,— 4½ % Schatkistbiljetten „ „ 1000,95

In de emissiestatistiek over de maand November is de aandeelenuitgifte der Friesche Bank abusievelijk vermeld als zijnde f 8.000.000,—, hetgeen moest zijn f 800.000,—. Het totaal cijfer is hierboven dienovereenkomstig gewijzigd.

RIJKSPPOSTSPAARBANK.

NOVEMBER	1916	1917	1918
Inlagen	f 7.554.135	f 7.846.348	f 9.322.044
Terugbetalingen	5.965.747	6.838.116	7.893.355
Tegoed der inleggers op ultimo	201.063.667	216.619.949	231.145.408
Nom. bedr. der uitst. staats-schuldboekjes op ultimo	26.279.150	28.358.250	32.114.350
Spaarbankboekjes:			
Aantal nieuw uitgegeven	10.486	10.249	10.459
Aantal geheel afbetaald	6.662	6.411	6.343
Aantal uitstaande op ultimo	1.736.483	1.761.118	1.812.362

POSTCHEQUE EN GIRODIENST.

	October		November	
	Aantal	Bedrag	Aantal	Bedrag
Aantal rekeninghouders op u ^o ..	12.804	—	12.772	—
Aantal rekeningen op u ^o	12.777	—	13.252	—
Stortingen	65.576	27.730.888	57.643	30.584.137
Overschrijvingen ..	27.917	58.122.378	25.875	55.529.092
Afschrijvingen	43.645	23.916.447	43.715	25.101.098
Totaal tegoed rekeninghouders op u ^o .	—	26.616.106	—	32.454.581

OVERZICHT DER RIJKSMIDDELEN.

(In Guldens).

	November 1918	Sedert 1 Januari 1918	Overeenkomstige periode 1917
Directe belastingen.			
Grondbelasting	1.516.990	14.872.345	15.037.678
Personeele belasting ..	1.195.019	11.777.736	12.218.979
Inkomstenbelasting ..	2.651.061	54.607.379	45.784.153
Vermogensbelasting ..	182.222	2.849.314	3.084.365
Accijnzen.			
Suiker	2.597.195	37.805.928	28.007.232
Wijn	27.506	1.285.501	1.239.038
Gedistilleerd	1.155.467	17.282.674	27.082.629
Zout	219.947	2.656.561	2.247.334
Bier	74.664	1.050.823	2.197.250
Geslacht	823.517	10.213.151	10.978.276
Indirecte belastingen.			
Zegelrechten	1) 868.594	2) 11.863.842	12.294.765
Registratierechten	2.894.781	25.150.715	15.126.496
Hypotheekrechten	—	—	657.373
Successierechten	2.773.716	22.544.228	19.946.178
Invoerrechten	881.802	7.825.752	10.360.269
Formaatzegel	—	—	1.378
Gouden en zilveren werken			
Belasting	68.156	706.090	627.095
Essaailoon	83	758	622
Statistiekrecht	108.555	989.257	1.647.505
Recht op mijnen	—	—	161.903
Domeinen	348.697	2.811.149	2.654.156
Staatsloterij	9.057	634.355	630.818
Jacht en visscherij	2.643	275.868	210.379
Loodsgelden	43.608	218.233	356.077
Totaal	18.438.280	227.421.657	212.551.948

OPOENTEN VOOR HET LEENINGFONDS 1914.

	November 1918	Sedert 1 Januari 1918	Overeenkomstige periode 1917
Directe belastingen.			
Grondbelasting	304.299	2.980.419	3.018.015
Personeele belasting ..	212.614	2.112.973	2.962.292
Inkomstenbelasting ..	1.150.913	21.298.119	16.278.398
Vermogensbelasting ..	72.462	1.065.264	1.187.122
Accijnzen.			
Suiker	519.439	7.561.186	5.601.446
Wijn	5.501	257.100	247.808
Gedist. (binn.- en buitl.)	115.547	1.728.267	2.708.263
Indirecte belastingen.			
Zegelrecht van buitl. eff.	13.796	440.030	788.568
Registratierechten	289	4.270	597.213
Hypotheekrechten	—	—	65.584
Totaal	2.394.860	37.447.628	33.454.709

BELASTINGEN IN VERBAND MET DE BUITENGEWONE OMSTANDIGHEDEN.

	November 1918	Sedert 1 Januari 1918
Oorlogswinstbelasting	7.724.802	153.219.453
Verdedigingsbelasting Ia	181.130	2.560.830
Verdedigingsbelasting Ib	1.183.882	18.268.225
Verdedigingsbelasting II	1.585.744	29.545.219
	10.675.558	203.593.727

1) Hieronder begrepen f 205.381 wegens zegelrecht van nota's van makelaars en commissionairs in effecten, enz. (Beursbelasting). 2) idem f 2.179.539.

3) Hieronder begrepen de opbrengst van den accijnzen op azijn.

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTO'S.

	28 December 1918	20 Juli 1914
Ned. (Disc. Wissels. 4 1/2 sedert 1 Juli '15	4 1/2 sedert 1 Juli '15	3 1/2 sedert 23 Mrt. '14
Bank { Bel. Binn. Eff. 4 1/2 " 1 " '15	4 1/2 " 1 " '15	4 " 23 " '14
{ Vrsch. in R.C. 5 1/2 " 19 Aug. '14	5 1/2 " 19 Aug. '14	5 " 23 " '14
Bank van Engeland 5 " 5 Apr. '14	5 " 5 Apr. '14	3 " 29 Jan. '14
Duitsche Rijkbank 5 " 23 Dec. '14	5 " 23 Dec. '14	4 " 5 Febr. '14
Bank van Frankrijk 5 " 21 Aug. '14	5 " 21 Aug. '14	3 1/2 " 29 Jan. '14
Oostenr. Hong. Bk. 5 " 12 Apr. '15	5 " 12 Apr. '15	4 " 12 Mrt. '14
Nat. Bank v. Denem. 5 " 9 Juli '15	5 " 9 Juli '15	5 " 6 Febr. '14
Zweedsche Rijkbank 7 " 20 Mrt. '18	7 " 20 Mrt. '18	4 1/2 " 6 " '14
Bank v. Noorwegen 6 " 14 Dec. '17	6 " 14 Dec. '17	4 1/2 " 11 " '14
Zwitserse Nat. Bk. 5 1/2 " 3 Oct. '18	5 1/2 " 3 Oct. '18	3 1/2 " 19 " '14
Bank van Spanje .. 4 " 22 Mrt. '17	4 " 22 Mrt. '17	4 1/2 " —
Bank van Italië .. 5 " 10 Jan. '18	5 " 10 Jan. '18	5 " 9 Mei '14
Feder. Res. Bk. N.Y. 3 1/2-4 1/2	—	—
Javasche Bank .... 3 1/2 " 1 Aug. '09	3 1/2 " 1 Aug. '09	3 1/2 " 1 Aug. '09

OPEN MARKT.

Data	Amsterdam		Londen	Berlijn	Parijs	N. York
	Part. disconto	Prolongatie	Part. disconto	Part. disconto	Part. disc.	Call. money
28 Dec. '18	4	4	3 1/2	4-9/8	—	5 1/2 1)
23-28 " '18	3 7/8-4	3 1/2-4	3 1/2	4-9/8	—	4-5 1/2
16-21 " '18	3 1/4-4	2 3/4-3 1/2	3 1/2	4-9/8	—	3 1/2-3 3/4
9-14 " '18	3 1/4-1/2	3 1/2-4 1/4	3-1/2	4-9/8	—	4-8
24-29 D. '17	4 1/8-1/2	4 1/4-5 1/2	4 1/8-1/8	4-9/8	—	—
26-30 D. '16	4 1/8-1/4	4 1/2	5 1/2	4-9/8	—	2-2 1/4
20-24 Jul. '14	3 1/8-3/16	2 1/4-3/4	2 1/4-3/4	2 1/8-1/2	2 3/4	1 3/4-2 1/2

1) Noteering van 27 December.

WISSELKOERSEN.

WISSELMARKT.

In het begin der week waren de entente-wissels nog al aangeboden en liepen de koersen terug tot een punt dat sedert het afsluiten van den wapenstilstand niet meer werd bereikt. Het aanhoudende aanbod voor Belgische rekening, waartegenover nog steeds slechts een zeer beperkte vraag voor handel en industrie staat, deed de koersen gestadig afbrokkelen. In de tweede helft der week kwam er eenige vraag uit Skandinavië en Zwitserland en werd ook door den handel meer opgenomen. Bovendien deed de stijging van den koers van Belgisch bankpapier de aantrekkelijkheid van realisaties voor Belgische rekening verminderen, zoodat de koersen zich flink konden herstellen en zelfs boven het slot van de vorige week opliepen.

Marken waren doorlopend flink gevraagd, hoofdzakelijk ter omruiling tegen bankpapier, dat ondanks het verbod van uitvoer in buitengewonen omvang wordt gesmokkeld om dan, eveneens door smokkelen over de Belgische grens, te worden omgezet in biljetten Société Générale. Daar de termijn van inlevering in België ten einde loopt, zal hieraan wel spoedig een einde komen. In Weenen gaat bijna niets meer om. Ook de omzetten in de neutrale wissels waren gering en tot bijna onveranderde koersen.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	Londen 1)	Parijs 2)	Berlijn 3)	Weenen 4)	St. Petersburg 1)	New York 1)
23 Dec. 1918..	11.07 1/2	42.75	29.60	15.—	—	2.32 1/4
24 " 1918..	11.06	42.65	29.80	14.95	—	2.32 1/4
25 " 1918..	—	—	—	—	—	—
26 " 1918..	—	—	—	—	—	—
27 " 1918..	11.13 1/2	42.85	30.10	15.15	—	2.33 1/2
28 " 1918..	11.20	43.—	30.45	15.25	—	2.35
Laagste d. w. 1)	11.04	42.50	29.—	14.75	—	2.31 1/4
Hoogste " w. 1)	11.21	43.10	30.50	15.35	—	2.35 1/4
21 Dec. 1918..	11.16 1/2	43.—	29.—	15.10	—	2.34 1/2
14 " 1918..	11.17	42.95	28.75	15.15	—	2.34 1/2
Muntpariteit..	12.10 1/2	48.—	59.26	50.41	1.28	2.48 1/4

1) Noteering te Amsterdam. 2) Particuliere opgave.

Data	Stock-holm*)	Kopen-hagen*)	Chris-tiania ¹⁾	Zwitser-land*)	Spanje ¹⁾	Batavia ¹⁾ telegrafisch
23 Dec. 1918	68.90	63.20	66.05	48.80	47.25	99½-100½
24 „ 1918	68.60	63.20	66.10	48.80	47.37½	99½-100½
25 „ 1918	—	—	—	—	—	—
26 „ 1918	—	—	—	—	—	—
27 „ 1918	68.50	63.20	66.—	48.90	47.25	99½-100½
28 „ 1918	68.80	63.25	66.—	49.—	—	99½-100½
L'ste d. w. ¹⁾	68.30	63.—	65.80	48.60	46.25	99½
H'ste „ „ ¹⁾	69.—	63.35	66.20	49.05	47.75	100½
21 Dec. 1918	68.80	63.20	66.10	49.—	47.25	99½-100½
14 „ 1918	68.50	63.50	66.10	48.25	47.40	99½-100½
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	48.—	48.—	100

*) Notering te Amsterdam. ¹⁾ Particuliere opgave.

KOERSEN TE NEW YORK.

Data	Cable Londen (in £ per £)	Zicht Parijs (in frs. p. \$)	Zicht Berlijn (in cents p. 4 Rm.)	Zicht Amsterdam (in cents per gld.)
28 Dec. 1918	4.76.55	5.45½	nom.	42¾
Laagste d. week..	4.76.45	5.45½	nom.	42¾/10
Hogste „ „ ..	4.76.55	5.45½	nom.	42¾
21 Dec. 1918	4.76.55	5.45½	nom.	42¾/10
14 „ 1918	4.76.50	5.45½	nom.	42¾/10
Muntpariteit....	4.86.67	5.18½	95¼	40¾/10

KOERSEN VAN DE VOLGENDE PLAATSEN OP LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noterings-eenheden	12 Dec. 1918	17 Dec. 1918	Tijdperk 18-23 Dec. 1918		23 Dec. 1918
				Laagste	Hoogste	
Alexandrië..	Piast. p. £	97¾	97¾	97¾	97¾	97¾
B. Aires	d.p.gd.pes.	51½/10	51½/10	51¾/10	52¾/10	51½/10
Calcutta	sh/d.p.rup.	1/6½/32	1/6½/32	1/6	1/6½/10	1/6½/32
Hongkong ..	id. p. \$	3/3¾	3/3¾	3/4	3/4½	3/4½
Lissabon	d.p.escudo	34	33½	33	34½	34
Madrid	Peset. p. £	23.66	23.86	23.65	23.88	23.68
Montevideo...	d.p.peso	60¼	59¾	59¼	60¾	59¾
Montreal....	\$ per £	4.83½	4.84	4.83	4.84½	4.83¼
R.d.Janeiro ¹⁾	d.p.milr.	13¾	13¾/32	13¾/10	13¾	13¾/32
Rome	Lires p. £	30.31	30.31	30.25	30.37½	30.31
Shanghai ..	sh/d.p.tael	5/1	5/1	5/1½	5/2	5/2
Singapore ..	id. p. \$	2/4¼	2/4¾/32	2/4½	2/4¾/10	2/4¾/32
Valparaiso ¹⁾	d.p.pap.p.	11¾/32	10¾/32	10¾/32	10¾/32	10¾/32
Yokohama ..	sh/d.p.yen	2/2¾	2/2¾	2/2	2/2¾	2/2¼

¹⁾ Noteringen op 90 dagen.

GOUD EN ZILVER.

Sedert 29 Juli 1916 worden de dagelijksche ontvangsten en onttrekkingen van goud door de Bank van Engeland tijdelijk niet bekend gemaakt.

NOTEERING VAN ZILVER.

Notering te Londen.		te New York	
28 Dec. 1918.....	477/10	101¼	101¼
21 „ 1918.....	487/10	101¼	101¼
14 „ 1918.....	487/10	101¼	101¼
7 „ 1918.....	487/10	101¼	101¼
30 Nov. 1918.....	48¾	101¼	101¼
29 Dec. 1917.....	43¼	86¾	86¾
30 Dec. 1916.....	36½	75¾	75¾
20 Juli 1914.....	24½/10	54¼	54¼

N. U. M.

Weekstaat der Nederlandsche Uitvoermaatschappij.
Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Bankers	Buitenl. Schatkistbilj.	Debet Diverse reken. ¹⁾	5 pCt. Schuld-brieven	Credit Diverse reken. ¹⁾
27 Dec. 1918..	1.634	53.200	70.400	14.788	101.893
19 „ 1918..	3.395	53.200	70.400	14.770	103.100
12 „ 1918..	3.249	53.200	70.400	14.765	103.384
5 „ 1918..	2.456	53.200	70.400	14.765	103.106
28 Nov. 1918..	2.117	53.200	70.400	14.742	101.489

¹⁾ Beide rekeningen omvatten, behalve garantiwissels in portefeuille tot het bedrag der buitenl. schatkistbiljetten, in hoofdzaak garantiwissels in depôt bij de Ned. Bank.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 28 December 1918.

Activa.

Binnenl. Wis-sels, Prom., enz. in disc.	H.-bk. f 202.277.772,97½ B.-bk. „ 1.176.218,66 Ag.sch. „ 40.237.264,20½	f 243.691.255,84
Papier o. h. Buitenl. in disconto	.....	—
Idem eigen portef.	f 8.930.140,—	—
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.	.....	8.930.140,—
Beleeningen	H.-bk. f 87.676.632,13 B.-bk. „ 9.597.303,62 Ag.sch. „ 42.241.321,94	f 139.515.257,69
Op Effecten	f 138.999.557,69	—
Op Goederen en Spec.	„ 515.700,—	139.515.257,69
Voorschotten a. h. Rijk	.....	8.728.537,02½
Munt en Muntmateriaal	Munt, Goud ..... f 75.396.780,— Muntmat., Goud .. „ 614.044.427,73½ f 689.441.207,73½	—
Munt, Zilver, enz.	„ 8.544.672,50	—
Muntmat., Zilver ..	.....	697.985.880,23½
Effecten	Bel. v. h. Res. fonds. f 4.990.969,32 id. van ¼ v. h. kapit. „ 3.865.361,18	8.856.330,50
Geb. en Meub. der Bank	.....	1.770.000,—
Diverse rekeningen	.....	89.107.687,06
		f 1.193.585.088,35

Passiva.

Kapitaal	.....	f 20.000.000,—
Reservfonds	.....	5.079.402,66
Bankbiljetten in omloop	.....	1.068.946.705,—
Bankassigatiën in omloop	.....	2.050.447,87½
Rekening-Courant saldo's:		
Van het Rijk	.....	—
Van anderen	.....	88.478.179,55½
Diverse rekeningen	.....	9.030.353,86
		f 1.193.585.088,35
Beschikbaar metaalsaldo	.....	f 465.623.902,02½
Op de basis van ¼ metaaldekking	.....	233.728.835,53½
Minder bedragen bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is	.....	2.328.119.510,—
Verschillen met den vorigen weekstand:		
	Meer	Minder
Disconto's	6.962.004,30	—
Buitenlandsche wissels	1.145.200,—	—
Beleeningen	10.399.201,85	—
Goud	.....	482.132,12
Zilver	163.685,57½	—
Bankbiljetten	11.499.195,—	—
Part. Rek.-Crt. saldo's	5.411.329,70½	—

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opschbare schulden
28 Dec. 1918	689.441	8.545	1.068.947	90.529
21 „ 1918	689.923	8.381	1.057.448	95.542
14 „ 1918	690.723	8.319	1.059.603	82.497
7 „ 1918	692.375	8.256	1.072.360	73.808
30 Nov. 1918	693.392	8.230	1.082.164	75.660
23 „ 1918	695.415	8.200	1.081.877	96.217
16 „ 1918	700.399	8.157	1.109.995	87.919
9 „ 1918	700.429	8.128	1.018.395	70.523
2 „ 1918	701.453	8.168	1.025.572	61.473
26 Oct. 1918	706.477	8.154	985.317	98.558
19 „ 1918	706.635	8.085	990.089	80.717
12 „ 1918	707.517	8.065	982.137	73.964
5 „ 1918	707.586	8.049	981.217	56.834
29 Dec. 1917	698.233	7.028	890.273	57.200
30 Dec. 1916	587.602	6.985	758.379	58.316
25 Juli 1914	162.114	8.228	310.437	6.198

Data	Disconto's		Beleeningen	Beschikbaar Metaalsaldo	Dekking-percentage
	Totaal	Hiervan Schatkistpromessen rechtstreeks			
28 Dec. 1918	243.691	174.800	189.515	465.624	60
21 „ 1918	236.729	167.800	129.116	467.234	61
14 „ 1918	219.227	146.800	134.380	470.144	61
7 „ 1918	210.203	136.800	142.345	470.915	61
30 Nov. 1918	225.288	145.800	144.367	469.579	61
23 „ 1918	231.138	146.800	141.874	467.512	60
16 „ 1918	208.639	135.800	180.376	468.446	59
9 „ 1918	157.375	128.500	120.416	490.242	65
2 „ 1918	144.649	115.500	129.546	491.672	65
26 Oct. 1918	142.996	116.500	119.685	497.709	66
19 „ 1918	133.696	106.000	119.279	499.995	67
12 „ 1918	118.290	91.000	117.106	503.772	68
5 „ 1918	110.654	89.000	112.556	507.415	69
29 Dec. 1917	81.819	49.000	107.448	514.916	74
30 Dec. 1916	66.685	31.000	85.505	430.347	73
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	43.521 ¹⁾	54

¹⁾ Op de basis van $\frac{2}{3}$ metaaldekkings.

Uit de bekendmaking van den Minister van Financiën blijkt, dat uitstonden op:

	21 Dec. 1918	28 Dec. 1918
Aan schatkistpromessen..	f 374.490.000,—	f 401.160.000,—
waarvan rechtstreeks bij de Ned. Bank geplaatst	„ 167.800.000,—	„ 174.800.000,—
Aan schatkistbiljetten ..	„ 140.190.000,—	„ 140.190.000,—
Aan zilverbons	„ 69.057.739,50	„ 69.439.573,50

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden gulden.

Naast de per mail ontvangen gegevens worden de telegrafisch bekend geworden totaalcijfers der obligo's en uitzettingen en het beschikbaar metaalsaldo van latere data opgenomen.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opelschb. schulden
14 Dec. 1918.....	***	***	295.000	
7 „ 1918.....	***	***	292.500	
30 Nov. 1918.....	***	***	289.100	
21 Sept. 1918.....	100.300	14.088	179.199	76.939
14 „ 1918.....	101.077	13.399	183.701	70.065
7 „ 1918.....	102.247	14.058	183.629	74.756
8 Dec. 1917.....	85.962	17.622	173.918	55.571
16 Dec. 1916.....	72.317	23.032	158.678	43.990
25 Juli 1914.....	22.057	31.907	110.172	12.634

Data	Disconto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalbaar	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹⁾	Beschikbaar metaalsaldo	Dekking-percentage
14 Dec. 1918		173.100	***	62.300	***	***
7 „ 1918		169.600	***	61.700	***	***
30 Nov. 1918		166.700	***	61.800	***	***
21 Sept. 1918	8.427	26.278	73.118	17.566	63.348	45
14 „ 1918	8.454	25.328	71.844	19.146	63.893	45
7 „ 1918	8.090	24.694	73.808	20.225	64.862	45
8 Dec. 1917	7.687	32.991	67.351	23.511	57.686	45
16 Dec. 1916	6.514	37.592	57.107	10.703	54.816	47
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	4.842 ²⁾	44

¹⁾ Sluitpost der activa. ²⁾ Op de basis van $\frac{2}{3}$ metaaldekkings.

SURINAAMSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden gulden.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opelschb. schulden	Disconto's	Dio. rekeningen ¹⁾
2 Nov. 1918 ..	906	1.631 ²⁾	1.203	1.267	156
26 Oct. 1918 ..	905	1.506 ³⁾	1.347	1.265	220
19 „ 1918 ..	899	1.554 ⁴⁾	1.235	1.265	191
12 „ 1918 ..	890	1.578 ⁵⁾	1.184	1.247	163
3 Nov. 1917 ..	591	1.241	903	1.023	998
4 Nov. 1916 ..	680	1.090	728	892	774
25 Juli 1914 ..	645	1.100	560	735	396

¹⁾ Sluitpost der activa. ²⁾ Hiervan zilverbons 275 dz. gld. ³⁾ idem 246 dz. gld. ⁴⁾ idem 262 dz. gld. ⁵⁾ idem 267 dz. gld.

BUITENLANDSCHE BANKSTATEN.

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden p. st.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes.		
			Bedrag	Goudd.	Gov. Sec.
26 Dec. 1918	79.111	70.307	***	***	***
18 „ 1918	78.605	68.963	314.645	28.500	295.133
11 „ 1918	77.730	67.508	305.085	28.500	285.633
4 „ 1918	76.011	67.048	300.179	28.500	280.990
26 Dec. 1917	58.303	42.009	212.782	28.500	186.637
27 Dec. 1916	54.305	39.678	150.144	28.500	118.102
22 Juli 1914	40.164	29.317	.....	.....	.....

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Reserve	Dekking-percentage ¹⁾
26 Dec. '18	71.106	92.140	23.643	149.037	27.254	15,78
18 „ '18	69.256	93.218	28.868	143.885	28.091	16,26
11 „ '18	73.685	95.901	27.418	152.999	28.672	15,89
4 „ '18	73.544	97.557	26.530	154.199	27.413	15,17
26 Dec. '17	58.337	94.889	45.944	124.161	30.844	18,56
27 Dec. '16	57.188	106.461	52.116	126.727	33.079	18,50
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52 $\frac{1}{2}$

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

DUITSCHER RIJKSBANK.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Darlehenskassenscheine, in duizenden Mark.

Data	Metaal	Daaraan Goud	Kassenscheine	Circulatie	Dekking-percentage ¹⁾
15 Dec. 1918	2.324.787	2.304.477	4.481.531	20.005.801	34
7 „ 1918	2.328.112	2.307.883	4.194.551	19.175.464	34
30 Nov. 1918	2.328.438	2.308.358	4.004.966	18.609.873	34
23 „ 1918	2.328.871	2.308.558	3.756.056	17.905.425	34
15 Dec. 1917	2.556.084	2.405.775	1.103.064	10.773.328	34
15 Dec. 1916	2.535.414	2.518.873	228.101	7.471.529	37
23 Juli 1914	1.691.398	1.356.857	65.479	1.890.895	93

¹⁾ Dekking der circulatie door metaal en Kassenscheine.

Data	Wissels	Rek. Cr.	Darlehenskassenscheine	
			Totaal uitgegeven	In kas bij de Reichsbank
15 Dec. 1918	24.271.354	11.405.928	14.740.600	4.478.000
7 „ 1918	22.160.056	10.212.227	14.406.400	4.191.200
30 Nov. 1918	22.133.458	10.682.995	14.112.300	4.001.800
23 „ 1918	20.946.600	10.212.256	13.747.100	3.752.900
15 Dec. 1917	12.282.469	6.176.154	7.187.000	1.089.900
15 Dec. 1916	7.867.563	3.294.978	2.972.600	217.000
23 Juli 1914	750.892	943.964	.....	.....

RUSSISCHE STAATSBANK.

Sedert 5 November 1917 is geen bankstaat verschenen.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Goud	Waarvan in het Buitenland	Zilver	Te goed in het Buitenland	Buit.gew. voorsch. ald. Staat
26 Dec. '18	5.477.568	2.037.108	318.348	***	17.150.000
19 „ '18	5.473.452	2.037.108	318.501	1.285.748	16.400.000
12 „ '18	5.471.383	2.037.108	319.373	1.319.324	16.300.000
5 „ '18	5.467.629	2.037.108	319.941	1.368.007	16.300.000
27 Dec. '17	5.351.524	2.037.108	247.657	778.397	12.700.000
27 Dec. '16	5.075.915	—	294.869	825.800	7.400.000
23 Juli '14	4.104.390	—	639.620	—	—

Data als boven.	Wissels	Uitge- stelde Wissels	Bele- ning	Bankbil- jetten	Rek. Cr. Particulieren.	Rek. Cr. Staat
1.046.275	1.028.568	1.202.841	30.249.612	2.366.197	111.684	
971.916	1.031.798	1.204.328	29.271.224	2.451.677	41.378	
933.788	1.035.584	1.196.652	29.028.387	2.388.093	227.852	
998.426	1.036.810	1.169.706	28.732.704	2.557.094	257.900	
911.962	1.140.832	1.211.924	22.336.799	2.913.741	251.859	
619.525	1.338.833	1.304.879	16.678.818	2.260.224	15.009	
1.541.080	—	769.400	5.911.910	942.570	400.560	

SOCIÉTÉ GÉNÉRALE DE BELGIQUE. ¹⁾

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Metaal incl. buitenl. saldi	Beleen. van buitenl. vorder.	Beleen. van prom. d. provinc.	Binn. wissels en beleen.	Circu- latie	Rek. Cr. saldi
17 Oct. '18	1.216.753	100.082	480.000	97.728	1.507.912	377.440
10 „ '18	1.219.743	100.021	480.000	100.040	1.508.011	382.595
3 „ '18	1.144.781	100.011	480.000	95.287	1.452.612	358.318
26 Sept. '18	1.145.778	99.982	480.000	101.783	1.452.948	365.452
18 Oct. '17	476.043	90.903	480.000	100.351	1.172.474	91.204
19 Oct. '16	352.872	76.033	480.000	39.834	828.739	110.068

¹⁾ Sedert einde 1914 met de functie van circulatiebank belast.

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Goud	Waarvan voor dekking F. R. Notes	Waar- van in het but- tenland	Zilver etc.	F.R. Notes in circu- latie
10 Oct. '18	2.031.236	1.203.765	5.829	52.122	2.478.378
4 „ '18	2.025.434	1.226.685	5.829	51.937	2.431.004
27 Sept. '18	2.020.813	1.207.445	5.829	51.363	2.349.326
20 „ '18	2.023.558	1.190.072	5.829	52.481	2.295.031
11/12 Oct. '17	1.447.445	590.451	52.500	48.113	779.865

Data	Wissels	Totaal Deposito's	Waar- van Kapitaal	Algem. Dek- kings- persen- tage ¹⁾	Percent. Goud- dekking circu- latie)
10 Oct. '18	2.093.089	2.361.589	78.956	50,6	49,6
4 „ '18	2.017.023	2.310.308	78.903	49,7	50,5
27 Sept. '18	2.001.821	2.316.557	78.802	48,8	51,4
20 „ '18	1.910.178	2.284.107	78.689	51,1	51,9
11/12 Oct. '17	478.939	1.565.678	61.104	69,8	77,2

¹⁾ Verhouding tusschen: den totalen goudvoorraad, zilver etc., en de opeisbare schulden: F. R. Notes en netto deposito's met inbegrip van het kapitaal.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Aantal banken	Totaal uitgezette gelden en beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan: time deposits
4 Oct. '18	745	13.518.290	1.202.798	11.658.761	1.447.180
27 Sept. '18	747	13.276.665	1.211.095	11.431.033	1.464.107
20 „ '18	741	13.270.891	1.221.481	11.587.470	1.494.830
13 „ '18	734	12.960.674	1.163.163	11.315.598	1.446.947
6 „ '18	735	12.999.208	1.192.072	11.368.123	1.461.378

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 30 December 1918.

In de achter ons liggende berichtperiode hebben de internationaal effectenbeurzen alle, zonder uitzondering, een zeer kalm beeld te aanschouwen gegeven.

Te Berlijn is de tendens over het geheel vrij mat gebleven. De binnenlandsche politieke toestand geeft nog gezinszins reden tot gerustheid, zelfs niet, nadat thans de leden der uiterst-linksche groepen uit de Regeering zijn getreden. Men acht klaarblijkelijk de actie der links-radicalen met het enkele feit der uitbreiding uit de Regeering niet beëindigd en vreest veeleer, dat zij thans, ontslagen van iedere verantwoordelijkheid, de agitatie voor gevaarlijke economische proefnemingen te sterker ter hand zullen nemen. In ieder geval voorziet men, zelfs bij het uitblijven van eenig succes voor de Spartacusgroep, nog zeer heftige botsingen tusschen de aanhangers der tegenover elkaar staande socialistische partijen.

De meeste koersen toonen dan ook een reactie aan, mede doordat men ook ten opzichte van de tegenwoordige Regeering niet zeker is, gespaard te blijven van diep-ingrijpende sociaal-economische hervormingen. Het referaat des heeren Hilferding op het congres der arbeidersraden betreffende de socialiseering van den mijnbouw en de ontvangst, welke aan deze beschouwingen ten deel is gevallen, hebben in financiële kringen dienaangaande groote bezorgdheid gewekt.

Daarentegen was de tendens voor Deutsche Staatsfondsen wel iets beter, wijl men algemeen aanneemt, dat in ieder geval deze schuld geen gevaar voor annulering loopt, afgezien dan van andere factoren, die het lagere koerspeil te voorschijn hebben geroepen. Ook Oostenrijksche staatschulden waren iets beter van toon, ondanks het feit, dat de Darlehenskassen in den vervolge obligaties van Oostenrijksch-Hongaarsche oorlogsschulden slechts voor 30 pCt. der nominale waarde in onderpand accepteren, tegen voor korten tijd 40 pCt. In verband met de reactie van den Markenkoers in het neutrale buitenland werden voorts de z.g. „Ponden"-waarden wederom sterker gezocht.

Te Weenen was de beurs aanvankelijk ietwat beter gestemd; dekkings-, zowel als reële aankopen hebben een matige verbetering in de hand gewerkt. Op sommige dagen was de omvang der zaken grooter dan in den laatsten tijd als regel het geval is geweest. Voor enkele industriele waarden in het bijzonder ontwikkelde zich belangstelling; speciaal was dit het geval voor de aandelen der Staatsspoor, Alpine-Montan-aandelen en petroleumwaarden. Deze tendens heeft zich ten slotte echter niet kunnen handhaven; tegen de aanvallen der baissegroepen bleek de beursconstellatie niet bestand te zijn.

De aanvankelijk betere stemming was in hoofdzaak in het leven groepen door berichten, dat de economische onderhandelingen tusschen de zelfstandige Rijken van den vroegeren Oostenrijksch-Hongaarschen Staat een gunstig verloop hadden. Inderdaad toonen de verschillende nationaliteiten langzamerhand vrij groote toenadering.

Een reactie is echter weder in het leven geroepen, doordat men, bij de nog steeds ongeorganiseerde verhoudingen in de voormalige Dubbel-Monarchie, niet de zekerheid heeft, dat de gesloten verdragen ook werkelijk tot uitvoering gebracht zullen worden. Zeer ongeanimeerd waren de aandelen der diverse oorlogsindustrieën, voornamelijk Skoda, en Waffenfabrik, bij welke ondernemingen als bijzonder ongunstig feit geldt de omstandigheid, dat zij groote vorderingen op het Ministerie van Oorlog hebben, welke vorderingen op dit oogenblik gezinszins in haar volle waarde zijn erkend.

In de aandelen der Oostenrijksch-Hongaarsche Bank kwamen, na maandenlange stagnatie, eenige afdoeningen tot stand. De koers stelde zich op Kr. 1750 of 250 pCt.; dit is Kr. 800 lager dan de laatstbekende koers. De reactie wordt hier volkomen verklaard door de omstandigheid, dat het Rijk als zodanig, ten opzichte waarvan de Bank haar vorderingen kan indienen, niet meer bestaat en het derhalve twijfelachtig is, of aan alle eischen wel volkomen voldaan zal kunnen worden.

Te Londen is de beurs grotendeels beheerscht gebleven door de thans geëindigde verkiezingen, waarbij de coalitie een volmaakte overwinning heeft behaald. Vermoedelijk zal dan ook in de komende dagen de beurs wel een levendiger aanzien gaan toonen, al is het niet te voorzien, welke richting het algemeen niveau zal inslaan. Waarschijnlijk echter zal de tot nu toe gevolgde Regeeringspolitiek ook voortaan richtsnoer voor het Staatsbeheer blijven. In dit verband worde opgemerkt, dat de controle op het emissiewezen voorloopig wel zal worden gehandhaafd, al

	24 Dec.	27 Dec.	30 Dec.	Rijzing of daling.
Holland-Amerika-Lijn	393 ¹ / ₄	394	398 ¹ / ₄	+ 4 ¹ / ₂
" " " gem.eig.	381 ¹ / ₂	379 ¹ / ₂	384	+ 2 ¹ / ₂
Holl. Alg. Atl. Stoomv.-Mij.	166	166	164 ³ / ₄	- 1 ¹ / ₄
Hollandsche Stoomboot-Mij..	200 ¹ / ₂	203 ¹ / ₂	203	+ 2 ¹ / ₂
Java-China-Japan-Lijn	300	301 ³ / ₄	309 ¹ / ₂	+ 9 ¹ / ₂
Kon. Hollandsche Lloyd ..	172 ¹ / ₂	173 ¹ / ₂	175 ¹ / ₄	+ 2 ³ / ₄
Kon. Ned. Stoomb.-Mij.	231	232 ¹ / ₂	235	+ 4
Kon. Paketvaart-Mij.	240 ³ / ₈	244 ³ / ₄	246	+ 5 ³ / ₈
Nederl. Scheepvaart-Unie ..	250 ¹ / ₄	252 ¹ / ₈	253 ⁷ / ₈	+ 3 ¹ / ₈
Nievelt Goudriaan	489 ¹ / ₂	480	486	- 3 ¹ / ₂
Rotterdamse Lloyd	282 ¹ / ₄	284 ¹ / ₂	285	+ 2 ¹ / ₄
Stoomv.-Mij. „Hillegersberg“	370	370	369	- 1
" " „Nederland“ ..	283	283 ¹ / ₄	286 ¹ / ₂	+ 3 ¹ / ₂
" " „Noordzee“ ..	195 ¹ / ₂	194	195	- 1 ¹ / ₂
" " „Oostzee“	375	375	371	- 4

De Amerikaanse afdeling bleef zonder interesse en eveneens zonder groote omzetten. De koersbeweging sloot zich aan die te New York aan.

	24 Dec.	27 Dec.	30 Dec.	Rijzing of daling.
American Car & Foundry ..	79 ⁷ / ₁₆	80	80 ¹ / ₈	+ 1 ¹ / ₁₆
Anaconda Copper	137	134 ¹ / ₂	133 ¹⁵ / ₁₆	- 3 ¹ / ₁₆
Un. States Steel Corp.	89 ³ / ₄	88 ¹ / ₄	90 ¹ / ₁₆	+ 5 ¹ / ₁₆
Atchison Topeka	91 ¹⁵ / ₁₆	91 ⁵ / ₈	92 ¹⁵ / ₁₆	+ 7 ¹ / ₈
Int. Merc. Marine afgest.	30 ³ / ₁₆	29 ⁷ / ₁₆	29 ⁷ / ₁₆	- 5 ¹ / ₁₆
" " " " prefs.	117 ⁷ / ₁₆	117 ⁷ / ₁₆	117 ⁷ / ₈	+ 1 ¹ / ₁₆

De geldmarkt bleef vrij gelijkmatig, doch, tegen het einde van het jaar, iets minder ruim. Prolongatie bewoog zich tot 4 pCt.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

31 December 1918.

Het Amerikaansche Ministerie van Landbouw geeft nu 15,9 op als percentage, waarmee de met wintertarwe in de Vereenigde Staten bezaaide oppervlakte die van het vorige jaar overtreft. Deze oppervlakte heeft den ongekenden omvang van meer dan 49 millioen acres bereikt tegen een gemiddelde van 32.300.000 acres in de laatste 5 jaren vóór 1915. Niet onwaarschijnlijk volgt in het voorjaar eene sterke uitbreiding van den verbouw der zomertarwe. Daarbij was op 1 December de stand der wintertarwe 98,5 tegen 79,3 op 1 December 1917. Sedert 1902 was zulk een hoog cijfer niet voorgekomen. Het behoeft dus geene verwondering te

wekken, dat men zich in Amerika met steeds grooter ongerustheid begint af te vragen, wat men straks met den te verwachten enormen tarweoogst zal moeten doen en vooral, wat de gevolgen zullen zijn van de bekende prijs-garantie van \$ 2,20 per bushel. De president heeft wel den boeren dezen prijs gegarandeerd, doch omtrent de wijze, waarop die garantie zal worden vervuld, indien Europa niet bereid zou zijn, den hoogen prijs voor het export-surplus te betalen, zijn geene maatregelen getroffen. Zal de Europeesche tarweverbruiker bereid zijn, ter wille van de Amerikaansche boeren, veel te duur brood te eten en zal ook het Amerikaansche publiek daarvoor te vinden zijn? Reeds worden in Amerika berekeningen gemaakt over het verlies, dat de garantie voor de Unie zou kunnen meebrengen, doch eveneens vraagt men zich af, of aan die garantie niet nog te elfder ure te ontkomen zou zijn. Wel een teeken, dat men ook in Amerika overtuigd is van het feit, dat voorloopig aan tarwe in de wereld geen tekort zal bestaan, ook wanneer de centrale rijken voorzien moeten worden.

Uit Argentinië komen nog steeds regenberichten en ook hoort men van schade aan den oogst. Van beteekenis schijnt die echter niet te zijn, want zoowel voor tarwe als voor lijnzaad, welk laatste gewas ook in dit jaargetijde wordt geoogst, zijn juist in de laatste dagen de prijzen aan de Argentijnsche markten gedaald. Misschien duidt die verlaging op verbetering van het weder. Het sterkst is in Argentinië de prijsdaling geweest voor mais, die dus waarschijnlijk van den regen heeft geprofiteerd. Zeker verwacht men blijkbaar in Argentinië een zeer grooten maisoogst, want de prijsdaling heeft plaats gehad niettegenstaande de maïsverscheppingen uit Argentinië in de laatste weken flink zijn toenomen en vooral de uitvoer naar de Vereenigde Staten weder een aanvang had genomen. In de week, eindigende 12 December, werden uit Argentinië 14.000 quarters maïs naar Noord-Amerika verscheept. Wel is deze hoeveelheid nog gering, doch de opbrengst van den Amerikaanschen maïsoogst is zoo tegengevallen, dat uitbreiding der verscheppingen van Zuid- naar Noord-Amerika mag worden verwacht. Van die omstandigheid had men prijsverhoging aan de zoo gevoelige Argentijnsche markten mogen verwachten en het uitblijven daarvan met zelfs prijsverlaging mag zeker wel tot de gevolgtrekking leiden, dat het Argentijnsche uitvoer-overschot zeer groot belooft te zijn. Door het groote binnenlandsche verbruik en de geringe markt-aanvoeren is maïs aan de markt te Chicago nog verder gestegen. Zelfs is door het uitblijven van voldoende aanvoeren

Noteeringen.

Data	Chicago			Buenos Ayres		
	Tarwe Dec.	Mais Dec.	Haver Dec.	Tarwe Jan.	Mais Jan.	Lijnzaad Febr.
28 Dec. '18	226	161	69 ³ / ₈	11,60	5,—	18,85
21 " '18	226	147	71 ¹ / ₈	12,—	5,65	19,65
28 Dec. '17	220	126 ³ / ₈ *)	79	13,05 *)	7,05	16,60
28 Dec. '16	165	91 ¹ / ₂	49 ³ / ₄	12,20	8,—	23,95 ✓
28 Dec. '15	123 ³ / ₄	71 ⁷ / ₈	42 ³ / ₄	9,30	5,10	12,15
20 Juli '14	82 1)	56 ³ / ₈ 1)	36 ¹ / ₂ 1)	9,40 2)	5,38 2)	13,70 2)

1) per Dec. 2) per Sept. 3) per Jan. 4) per Feb.

Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten.	30 Dec. 1918	23 Dec. 1918	30 Dec. 1917
Tarwe (inlandsche)	25,— 1)	25,— 1)	—
Rogge (70 Kg. natuur gew.)	28,50 1)	28,50 1)	—
Mais (La Plata)	—	—	400,— 1)
Gerst (60 Kg. natuur gew.)	20,— 1)	20,— 1)	—
Haver (inlandsche)	23,— 1)	23,— 1)	—
Lijnkoeken (Noord-Ame- rika van La Plata-zaad)	35,— 1)	35,— 1)	28,— 1)
Lijnzaad (inlandsch)	40,— 1)	40,— 1)	—

1) Regeeringsprijs.

AANVOEREN in tons van 1000 K.G. voor verbruik in Nederland.

Artikelen.	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	22—28 Dec. 1918	Sedert 1 Jan. 1918	Overeent. tijdoak 1917	22—28 Dec. 1918	Sedert 1 Jan. 1918	Overeent. tijdoak 1917	1918	1917
Tarwe	—	30.245	253.376	—	2.920	38.227	33.165	291.603
Rogge	—	—	8.465	—	—	—	—	8.465
Boekweit	—	—	2.314	—	—	—	—	2.314
Mais	—	—	114.637	—	4.590	80.134	4.590	194.771
Gerst	—	—	30.600	—	—	11.886	—	42.486
Haver	—	—	12.399	—	—	27.269	—	39.668
Lijnzaad	—	—	8.322	—	—	7.560	—	15.882
Lijnkoek	—	—	34.078	—	—	27.985	—	62.063
Tarwemeel	—	756	19.988	—	6.068	3.051	6.824	23.039
Andere meelsoorten	5.385	25.101	—	—	4.286	—	29.387	—

AANVOEREN in tons van 1000 K.G. voor België.

Tarwe	18.093	414.387	481.157	—	—	—	414.387	481.157
Mais	5.662	99.000	32.754	—	—	—	99.000	32.754
Rogge	—	5.174	14.042	—	—	—	5.174	14.042
Tarwemeel	10.734	83.531	6.962	—	8.807	—	92.338	6.962
Gerst	1.694	29.834	667	—	—	—	29.834	667
Andere meelsoorten	—	47.096	—	—	9.510	—	56.606	—

de December-termijn bijna 20 cents per bushel boven Januari genomen wegens dekkingsbehoefte van baissiers.

Nederland. Ook in de afgelopen week zijn weder enkele schepen met graan en meel in Nederland aangekomen of uit Noord-Amerika naar hier vertrokken. Hun aantal is echter nog gering. Een aantal der in Noord-Amerikaansche havens op belading wachtende Nederlandsche schepen kunnen daar niet worden geholpen en vertrekken naar Argentinië, waardoor hunne reis met eenige maanden wordt verlengd. In het kolenvraagstuk, dat in de laatste tijd de graanvoorziening van ons land zoo bemoeilijkt, is, voorzover tot nog toe bekend is geworden, nog geene verbetering ingetreden.

SUIKER.

Nog steeds zijn in Duitschland, speciaal in het Oosten en Noorden, niet alle bieten geogst en zullen enkele fabrieken, die wegens gebrek aan arbeiders en kolen hebben moeten stilstaan, eerst na nieuwjaar met het binnenhalen van den oogst weder kunnen voortgaan. Over het algemeen echter waren de omstandigheden gunstiger, doordat meer trekvee disponibel kwam en ook het aanbod van werkvolk in verband met de demobilisatie toenam. F. O. Licht raamt thans den suiker oogst van Duitschland op 1.400.000 tons, welk kwantum hetzelfde rantsoen voor binnenlandsch gebruik zoude toelaten als verleden jaar. Betreffende den volgende uitzaai laten zich nog geen voorspellingen doen; in suikerkringen doet men alle moeite de regeering te bewegen zoodanige maatregelen te treffen, dat eene flinke uitbreiding mogelijk wordt. Volgens een bericht uit Hamburg aan de N. R. Ct. heeft zich onder den naam van „Bond van Maagdenburgsche Suikervereenigingen” eene combinatie gevormd van alle suikervereenigingen te Maagdenburg en alle daar ter stede gevestigde firma's die belang hebben bij den suikerhandel. De nieuwe vereeniging zal de algemeene belangen van den suikerhandel vertegenwoordigen en zoowel bij de autoriteiten der regeering als bij de nijverheid in alle zaken den suikerhandel betreffende, haar medewerking verleenen en van advies dienen.

In Bohemen konden de fabrieken over het algemeen vrij geregeld doorwerken.

De zichtbare voorraden bedroegen volgens F. O. Licht:

	1918	1917	1916	
Duitschland 1 Sept.	240.000*	400.000*	250.000*	tons
Oostenrijk 1 „	200.000*	250.000*	305.000*	„
Frankrijk 1 „	35.000*	40.000*	39.012	„
Nederland 15 Nov.	16.030	72.159	52.829	„
België 1 Sept.	48.500*	50.539	13.824	„
Engeland 1 Nov. ¹⁾	259.929	135.699	195.267	„
Totaal Europa	799.459	948.397	855.932	tons
V. S. v. N. A. 16 Oct.	50.076	56.500	85.507	„
Cubahavens 4 Nov.	273.191	28.042	111.504	„
Totaal	1.123.356	1.032.939	1.052.943	tons

* Raming. ¹⁾ 1917/16/15.

In de 3 voornaamste Britsche havens waren de voorraden op 14 December:

	1918	1917	1916	
Londen	165.980	58.967	42.413	tons
Liverpool	65.167	50.242	5.702	„
Clyde	50.630	21.177	8.391	„
Totaal	281.777	130.386	56.506	tons

In Java suikerkringen heerscht sedert eenigen tijd onrust ten opzichte van de plannen der regeering om den suiker-aanplant voor 1920, die in 1919 in den grond komt, belangrijk te laten inkrimpen — nl. met 25 % — ten voordeele van aanplanting van voedingsmiddelen voor de inlandsche bevolking, voornamelijk rijst. Definitieve beslissingen zijn intusschen nog niet genomen. Zooals reeds vermeld, werd de aanplant voor 1919 vrijwillig door de fabrieken ingekrompen met ongeveer 15 % in verband met de toen heerschende afscheep- en verkoopmoeilijkheden, doch waar deze moeilijkheden met het beëindigen van den oorlog verdwijnen en de toekomst zich voor een afzet van Javasuiker weder rooskleurig laat aanzien, is het begrijpelijk, dat men voor 1920 zoo veel mogelijk wil aanplanten.

Op Cuba zijn vele fabrieken met de nieuwe campagne begonnen. Men spreekt van een oogst van 3.700.000 tons. De statistiek is als volgt:

	1918	1917	1916	
Oogst	3.446.083	3.023.720	3.007.913	tons
Exp. U.K. 1 Jan.—16 Nov	867.042	802.724	524.318	„
„ Frankr. „ „	40.159	91.079	144.435	„
Totaal voorraad 18 Nov.	224.690	23.728	70.682	„

KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons, Manchester, d.d. 12 December 1918.

De noteringen van Amerikaansche katoen zijn deze week weer wat lager, de voornaamste invloed in die richting was uitgegaan van de voorloopige eind-taxering van de seizoensproductie door het Bureau, op 11.700.000 balen, linters meegerekend. Deze cijfers waren 200.000 a 300.000 balen boven de verwachtingen en animeerden blanco-verkopen, hoewel het gevoel in Amerika eerder bullish is met het oog op de vooruitzichten van grootere exporten en een algemeene stijging in de consumptie. De handelsbeperkingen, wat de termijnzaken betreft, zijn weer ingetrokken, waardoor de speculatie weer aangemoedigd zal worden, maar het Zuiden biedt weinig voorraden aan en men durft nog niet blanco te verkoopen. Het Ginners bericht dat Maandag ontvangen werd, werd bullish beschouwd, de cijfers waren slechts 9.563.000 balen tegenover 9.714.000 het vorige jaar en 10.352.000 het jaar daarvoor. De totale zichtbare hoeveelheid is slechts 4.989.000 balen tegenover 6.208.000 balen in het vorige seizoen. Beperkingen voor den verkoop van Sea Island katoen zijn nu opgeheven en verbruikers van Egyptische katoen kunnen tot 70 % van hun jaarlijksche behoeften verkrijgen.

Tot groote verbazing van den heelen handel weigerden de katoenarbeiders in Lancashire en elders het aanbod van de werkgevers op Vrijdag j.l. en wilden zij de loonkwestie niet onderwerpen aan arbitrage. De katoenspinnerijen zijn daarom deze week in alle districten gesloten geweest en slechts kleine partijen inslaggers zijn voor binnenlandsch gebruik in andere handen overgegaan. Prijzen zijn natuurlijk gestegen, in sommige gevallen zelfs met eenige pence per pond. De Eerste Minister heeft vertegenwoordigers van beide partijen gevraagd vandaag bij hem te komen in Londen, maar daar een groot deel van den handel het niet erg zou vinden als de productie gedurende eenige weken stopgezet werd, is het moeilijk te zien hoe deze kwestie geschikt zal kunnen worden. Slechts enkele soorten bundelgarens en cops worden voor export gekocht.

De doekmarkt staat vrijwel geheel stil. Dit komt hoofdzakelijk door den invloed van de werkstaking op de beurs en verder door de afwezigheid van orders van de overzeesche markten. Exporteurs blijven over het algemeen de verdere ontwikkeling van de markt afwachten en koopen niet alvorens er wat meer vertrouwen in de toekomst zal zijn. Alleen de kleinere markten plaatsen nog enkele orders van geringen omvang.

	Loco	5 Dec.	12 Dec.
Liverpool-noteringen	T.T. op Indië	1/6	1/8
F.G.F. Sakellaridis	27,56 T.T. op Hongkong	3/4	3/4 1/4
G.F. No. 1 Oomra	14,08 14,32 T.T. op Shanghai	5/2	5/1 1/2

Noteeringen voor Loco-Katoen. (Midling Uplands).

	30 Dec. '18	23 Dec. '18	16 Dec. '18	31 Dec. '17	30 Dec. '16
New York voor Midling ..	32,30 c	32,10 c	29,55 c	31,75 c	17,25 c
New Orleans voor Midling	31,— c	30,50 c	29,— c	17,25 c	17,25 c
Liverp. v. Good Midd. Texas ..	22,20 d	22,20 d	21,60 d	23,21 d ¹⁾	10,63 d ²⁾

¹⁾ 28 Dec. '17 Good Midling Amer.

²⁾ 29 Dec. '16 Midling Amer.

Ontvangsten in, en uitvoeren van Amerikaansche havens. (In duizendtallen balen.)

	1 Aug. '18 tot 27 Dec. '18	Overeenkomstige perioden	
		1917	1916
Ontvangsten Gulf-Havens..	2796	3442	4844
„ Atlant. Havens			
Uitvoer naar Gr. Britannië	1838	1251	1516
„ „ 't Vasteland.		696	1232
„ „ Japan etc...		89	288

Voorraden in duizendtallen	27 Dec. '18	28 Dec. '17	29 Dec. '16
Amerik. havens	1462	1310	1520
Binnenland	1354	1180	1367
New York	?	135	148
New Orleans	?	344	494
Liverpool	?	449	817

PETROLEUM.

(Ontleend aan den „Petroleum Review” van 7 en 14 December 1918).

Londen. De prijzen voor geraffineerde petroleum zijn tenslotte toch 2 d. per gallon achteruitgelopen e. w. op 2 December, waardoor de noteringen zijn:

Water White .... 1 s. 9¼ d.
Standard White.. 1 s. 8¼ d.

Bij den tegenwoordigen stand van zaken is te verwachten, dat op 16 December de officieele notering opnieuw 2 d. per gallon zal dalen.

Voor beide kwaliteiten zijn deze prijzen in Schotland en Ierland met 1 d. per gallon verhoogd.

Tengevolge van het sterk toegenomen scheepvaartverkeer hebben de prijzen voor smeerolie een aanzienlijke vermindering ondergaan.

	6 December		13 December	
American pale ..	£ 35 15 s.-£ 44 5 s.	£ 34 5 s.-£ 44 5 s.		
American red	£ 38 10 s.-£ 45	£ 37 10 s.-£ 45		
Amer. filt. cyl. ..	£ 49 -£ 65	£ 45 -£ 62		
American dark cyl.	£ 37 10 s.-£ 43 10 s.	£ 37 10 s.-£ 43 10 s.		

De prijzen voor benzine zijn voor de resterende dagen van het loopende jaar vastgesteld op:

No. 2 ..... 3 s. 6 d.
No. 3 ..... 3 s. 5 d.

waardoor een reductie, groot 2 d. per gallon, op de oorlogsprijzen is toegestaan. De prijzen dienen voor Schotland en Ierland met 1 d. per gallon verhoogd te worden.

Bovenstaande prijzen zullen na 1 Januari op een nader te bepalen tijdstip met 3¼ d. per gallon verminderd worden.

De toestand op de terpentijnmarkt heeft geen verandering ondergaan. Het is onmogelijk voor houders van consentsen om zich Amerikaanse terpentijn aan te schaffen, daar de voorraden te zeer zijn geslonken, waardoor zij voor de keus worden gesteld of hunne behoeften te dekken met Fransche terpentijn tegen 105 s. per cwt. of voor de ééne helft met Fransche en voor de andere helft met Spaansche kwaliteit tegen 104 s. per cwt.

Deze prijzen zijn in Glasgow en Liverpool 6 d. per cwt. duurder, in Bristol en Manchester 1 s.

Tot 16 December is de prijs voor stookolie onveranderd gebleven tegen £ 14 per ton „ex wharf” Londen, doch na dien datum is de prijs verlaagd tot £ 10 per ton.

De markt voor paraffine is slap, daar de koopers een afwachtende houding aannemen in verband met een te verwachten prijsvermindering, welke echter tot nu toe nog niet verwezenlijkt is. In verhouding tot het smeltpunt wisselen de prijzen af van 10¼ d. tot 1 s. per lb.

De prijs voor gasolie, die tot voor kort 1 s. 4 d. per gallon was, is niet minder dan 7¼ d. per gallon achteruitgegaan, waardoor deze prijs 8¼ d. per gallon is geworden.

Liverpool. Amerikaanse lampolie gaat tegen 1 s. 11¼ d. per gallon. Benzine staat nu 3 s. 8 d. per gallon voor den kleinhandel genoteerd.

De heeren Samuel Banner & Co. rapporteeren: XXX Benzine gaat 3 s. per gallon in partijen van 1 ton. Voor Schotland 1 d. per gallon meer. Voor Ierland 2 d. per gallon meer.

Bakoe, 3 December. Er is een voortdurend vaste vraag naar ruwe olie tegen de door de Regeering vastgestelde prijzen, welke voor Bakoe- en Grosny-olie vastgesteld zijn op 96 kopeken per poed.

New York, 12 December.

Geraffineerd, in kisten .... 18,75 c. per gallon.
Standard White, in vaten.. 15,50 „ „ „
Pennsylvanian Crude .... \$4,— per vat.

Philadelphia, 12 December.

Standard White ..... 15,50 c. per gallon.

METALEN.

Loco-Noteringen te Londen:

Data	Ijzer Cleo. No. 3	Koper Standard	Tin	Lood	Zink
30 Dec. 1918..	nom.	112.-/-	250.-/-	30.10/-	54.-/-
23 „ 1918..	nom.	112.-/-	266.-/-	30.10/-	54.-/-
27 Dec. 1917..	nom.	110.-/-	305.10/-	30.-/-	52.-/-
29 Dec. 1916..	nom.	139.-/-	178.10/-	30.10/-	51.-/-
20 Juli 1914..	51/4	61.-/-	145.15/-	19.-/-	21.10/-

ADVERTENTIËN**De N.V. Nederlandsche Huistelefoon-Maatschappij**

ROTTERDAM

Telefoon 3600

's-GRAVENHAGE

Telefoon H 280, 300

GRONINGEN

Telefoon 1555

AMSTERDAM

Telefoon N 5580

LEEUWARDEN

levert uit voorraad TELEFOON-, SCHEL-, ELECTR. KLOK-INSTALLATIES, etc., in huur en koop.

Herstelt en onderhoudt onder garantie ook alle niet door haar uitgevoerde installaties.

PROSPECTUS GRATIS.

VERZEKERINGSMAATSCHAPPIJ

„GELRIA”

ROTTERDAM

Maatschappelijk Kapitaal f 2.500.000,—
waarvan geplaatst f 500.000,—

**TRANSPORT- en
BRANDVERZEKERING**

DIREKTIE:

C. TH. DAAMS

H. G. SCHUDDEBEURS

Kantoor WIJNHAVEN 103

Telefoon No. 13883 Telegr.-Adres: „VERMAAGEL”

N. HAAS & CO.,

Stoombootrederij en Cargadoors

Algemeene Expeditieuren en Assurateurs — Bunkerkolen

ROTTERDAM, BOOMPJES 8.

Telegram-Adres: **STOOMHAAS** Rotterdam.

AGENTEN VAN:

N.V. Hollandsche Algemeene Atlantische Scheepvaartmaatschappij.

American Freight-Bureau Ltd.

N.V. Rotterdamsche Scheepvaartmaatschappij.

Kantoor te Amsterdam: SPLIETHOFF, HAAS & Co.

Telegram-Adres: **SPLIETHOFF**, Amsterdam.